

ἐπιτρέπων τῷ ἔχοντί μοι ἐν παραθήκῃ^{α)} χρήματα, ἔχειν αὐτὰ δεδανεισμένα, συνίστημι δάνειον, ὅμως ἐμὰ ὄντα^{β)} χρήματα γίνεται αὐτοῦ. φιλαγάθως δὲ ἐδέχθη, συνίστασθαι δάνειον, ὅτε κελύσει μου λάβης παρὰ τοῦ χρεώστου μου. εἰ δὲ θέλων σοι δανείσθαι παράσχω ἄργυρον^{γ)} ἐπὶ τῷ πωλῆσαι, οὐ συνίσταται δάνειον, εἰ καὶ κινδυνεύεις ἐπὶ τοῖς ἐκ τοῦ ἄργύρου χρήμασι.

ἐὰν ὁ διοικῶν τὰ πράγματά μου] Πάντων μου τῶν πραγμάτων ἐνετειλάμην σοι τὴν διοίκησιν. ἀποδημήσαντος ἐμοῦ ἀπῆλθον δεβιτῶρα. ἐχρήσω πρὸς με ἐπιστολῇ, δηλῶν ἐν αὐτῇ, ὅτι νομίματα ἐκ τῆς διοικήσεώς μου συναγαγὼν ἔχεις παρὰ σοὶ αὐτὰ, καὶ ταῦτα ὡς ἐκ δανείσματος κρατεῖς καὶ ἀποδώσεις μετὰ τόκων ἡμεκατοστιαίων. ἐζητήθη, εἰ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας συνίστη δάνειον. εἰ γὰρ τοῦτο δεξόμεθα, εἴπομεν ἂν ἐπὶ παντὸς συναλλάγματος συνίστασθαι δάνεισμα. καὶ μὴ τις λέγεται, ὡς ἀπὸ ψιλῆς συμφωνίας δάνειον εἶναι, ὡς ἐπὶ τοῦτου τοῦ θέματος. παρεθέμην σοι νομίματα καὶ ἔργα αὐτὰ, χρήσασθαι τοῖς περιττοῖσι. δάνειον ἐστὶν τὸ γενόμενον κατὰ παντὸς τοῖς νομικοῖς. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὅμως τοῦτο τὸ εἰρημένον, ἐπειδὴ ἐπὶ τοῦ παρόντος θέματος τῶν παρατεθέντων δεσπότης ὑπῆρχον, ἐπὶ δὲ τοῦ προκειμένου οὐδέπω γέγονα δεσπότης. ταῦτα γὰρ ἢ παρὰ τῶν δεβιτῶρων ἐδεσπόζετο, ἢ παρὰ αὐτῶν δοθέντα ὑπὸ τῆν δεσποτείαν ἐγένετο τοῦ προκουράτωρος. δύναται τις ἄλλο ἐπαγαγεῖν θέμα πρὸς ἐναντίωσιν τῆς προτεθείσης ζητήσεως. εἰ γὰρ τις αἰτήσῃ με, δανείσθαι αὐτῷ νομίματα, ἐπιτρέψω δὲ αὐτὸν, οὐκ ἔχων ἢ οὐ βουλόμενος παρέχειν χρυσίον, παρὰ τινος τῶν ἐμῶν δεβιτῶρων ταῦτα λαβεῖν, ὁμολογουμένως συνίσταται δάνεισμα, καίτοι οὐκ ὑπῆρχον δεσπότης τῶν ἀργυρίων. ἀναγν. τοῦτο ἐν τῷ περὶ δανείων. οὐδέποτε δὲ τι περὶ δανείων πρὸς ἀνατροπήν ἀγέσθαι τῶν ζητουμένων ὀφείλει. ἀλλ' ἔστιν γ' θέμα. ἤτησέ με τις, αὐτῷ δανείσθαι ὅ. νομίματα. οὐκ ἔχων χρυσὸν ἄργυρον αὐτῷ δέδωκα, ἐπιτρέψας αὐτῷ πωλῆσαι τούτων καὶ συγχρησασθαι τῷ χρυσίῳ. ἐφ' ᾧ πάντες λέγουσι συνίστασθαι δάνειον, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀποτιμήσεως τοῦ ἄργύρου συναχθεῖσαν ποσότητα κινδυνεύσασθαι τῷ λαβόντι τὸν ἄργυρον. Δίσις. Ἀλλὰ δυνατόν λύσαι καὶ τὴν ἐντεῦθεν δοκοῦσαν ἐναντιότητα φρεσθαι. λέγομεν γὰρ ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος· ἐγὼ δούς ἐπὶ διαπράσει τὸν ἄργυρον, ἔδοξα δι' αὐτοῦ τοῦ ἄργύρου ἀπαριθμῆναι τρόπον τινα τὰ νομίματα. ἤρουν λέγου, ὅτι διαπώλησαι τὸ ἄργυρον καὶ δός μοι τὴν τοῦ ἄργύρου διατίμησιν καὶ ταῦτα ἀπαριθμῶ σοι, ὧν οὐδὲν ἐστὶν ἐπὶ τῷ τῶν πάντων προκουράτωρος συναλλάγματι. οὐ γὰρ ἐδέσποσα χρυσίον, οὐδὲ παρέσχον αὐτῷ, οὐδὲ ἐπέτρεψα βουλόμενος αὐτῷ δανείσασθαι, λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἐμῶν δεβιτῶρων χρυσίον καὶ τούτῳ συγχρησασθαι· ἀλλ' αὐτὸς ἀπαιτήσας ὡς γενικός προκουράτωρ ἤτησέ με ἔχειν εἰς δάνειον, ἢ ἔτυχεν παρὰ τῶν ἐμῶν δεβιτῶρων ὑποδεξάμενος ποσότητα. ἐπὶ τοῦ προκειμένου τοίνυν ἐφορμῶν, ἔνοχον εἶσθαι τῇ μανδᾷ τὸν προκουράτωρα, ἐκ τυχερῶς τῶν νομιμάτων ἀπωλείας κινδυνεύοντα. πλαινεται γὰρ ἐνταῦθα ἢ φασὶ τῆς μανδᾶς, διὰ τὸ τὸν αὐτὸν ἀδίκως εἰπεῖν, ὅτι βουλεται τοῖς νομίμασι συγχρησασθαι. παρέχει δὲ καὶ τόκους ἀπὸ τοῦ γενόμενου συμφώνου, ἐπειδὴ τὸν βονα φίδε τὸ συναλλάγμα ἐστίν. ἐπὶ γὰρ τῶν βονα φίδε ἀγωγῶν ἀνεπερώτητος τόκος ὀφθακίω τοῦ δικάζοντος ἀπαιτούμενος.

Κυρίλλου. Εἰ ἀπὸ μανδᾶτου χρεωστῶν σοι γράψω, ἔχειν ταῦτα ἐν δανείῳ καὶ δώσειν σοι τόκους, οὐ τίκεται τὸ δάνειον· καὶ ὅταν τῷ δεποσιταρίῳ ἐπιτρέψω, τίκεται· τότε γὰρ ἡ δεσποτεία μεταφέρεται· καὶ ὅτε κελύσει σε ἀπὸ χρεώστου μου λαβεῖν, καὶ ὅτε δώσω ἄργυρον πωλῆσαι καὶ χρῆσασθαι τοῖς νομίμασι. τότε γὰρ ἐγκινδυνεύεις ἐπὶ τῷ τιμῆματι, ἐπὶ τοῦ παρόντος μένει ἢ μανδᾷ, διὸ καὶ ἀπὸ συμφώνου τόκος ἀπαιτεῖται.

οὐκ ἔχει χάωραν ὁ δανειακός] † Διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ δανείου ταῦτα τὰ δύο ὀφείλει συντρέχειν, δεσποτείας μετὰ-

creditu contrahitur. Quamvis enim, si concesserim³⁾ ei, apud quem pecuniam deposui, ut creditam eam habeat, creditum contrahatur, tamen hoc fit, quia pecunia, quae mea erat, eius fit. Benigne autem receptum est⁴⁾, ut mutuum contrahatur⁵⁾, cum iussu meo pecuniam acceperis a debitore meo. Si vero, cum mutuum tibi dare pecuniam vellem⁶⁾, argentum vendendum dedero, mutuum non contrahitur⁷⁾, quamvis periculum pecuniae ex argento redactae ad te pertineat.

1) si is, qui negotia mea procurabat] Omnium negotiorum meorum administrationem tibi mandaveram. Cum peregre profectus essem, a debitore meo exegisti. Per epistolam mihi significasti, te pecuniam ex administratione negotiorum meorum redactam apud te habere, eamque te quasi ex causa crediti retinere et cum usuris semissibus esse reddituram. Quaesitum est, an ex eiusmodi causa mutuum contractum sit. Hoc enim si admiserimus, dicendum esset, in omni contractu mutuum contrahi. Nec dicat quis, ex nuda pactione mutuum esse, ut hoc casu. Puta pecuniam apud te deposui et per epistolam permisi tibi, ut ea uteris. Mutuum ita contrahitur ex omnium Iureconsultorum sententia. Attamen, quod tractatum est, non est mutuum, quia hoc casu pecuniae depositae dominium consecutus sum, specie autem proposita dominus nondum effectus sum. Haec enim pecunia aut in dominio debitorum erat, aut ab his soluta in dominium pervenerat procuratoris. Alium casum adducere quis possit, ut huic quaestioni repugnet. Nam si quis me rogaverit, ut mutuum ei darem pecuniam, iussero autem eum, cum pecuniam non haberem aut dare nollem, pecuniam a debitore quodam meo accipere, certum est, mutuum contrahi, etiamsi dominus pecuniae non fuerim. Hoc in titulo de rebus creditis legi potest. Nec vero quae de mutuo dicta ibi sunt, ad infirmenda ea, de quibus quaeritur, trahenda sunt. Verum datur tertius casus. Rogavit me quis, ut centum aureos ei crederem. Cum pecuniam non haberem, argentum ei dedi vendendum, ut pecunia inde redacta uteretur. Hoc casu omnes mutuum contrahi dicunt, et pecuniam ex pretio argenti redactam periculo eius esse, qui argentum accepit. Solutio. Sed solvi potest et illa contradictio, quae inde emergere videtur. Hoc enim casu dicimus, me argento ad vendendum dato, per argentum ipsum quodammodo numerasse pecuniam videri. Sive dico: vende argentum eiusque pretium mihi redde, idque tibi numerabo: quorum nihil in contractu procuratoris generalis reperitur. Neque enim pecuniae dominus eram, neque eam ipsi dedi, neque, cum credere ei vellem, iussi eum a debitoribus meis pecuniam accipere eaque uti: verum ipse tanquam procurator generalis exegit et petiit a me, ut pecuniam a debitoribus meis exactam ex causa crediti sibi habere liceret. Proposita igitur specie dicemus, procuratorem mandati teneri, ad quem fortuitae nummorum amissionis periculum pertinet. Augetur enim hoc casu mandati actionis natura, quia idem iniuria dicit, se pecunia uti velle. Praestat et usuras ex pacto inito, quia contractus bonae fidei est. Nam in bonae fidei iudiciis usurae in stipulationem non deductae officio iudicis petuntur.

Cyrilli. Si, cum ex mandato tibi pecuniam deberem, scripsi tibi, me pecuniam eam ex causa crediti habere tibi que usuras praestitutum, mutuum non contrahitur: contrahitur autem, si depositario permisero, ut creditam pecuniam habeat: nam tunc dominium transfertur. Contrahitur mutuum et tunc, cum iussero, te pecuniam a debitore meo accipere, et cum argentum vendendum tibi tradidero, ut nummis uteris. Tunc enim pretii periculum ad te pertinet. Casu proposito manet mandati actio, quare et ex pacto usurae petuntur.

2) conditioni ex mutuo locus non erit] Quoniam in mutuo haec duo concurrere debent, trans-

a) Sic Fabr. Cod. Coisl. παρακαταθήκη. b) τὰ Fabr. Deest in Cod. Coisl. c) Excidit folium in Cod. Coisl. quo continebantur reliqua huius cap. 34. pars et capita 35—45. §. 1. in cuius desiit verbis ἐὰν διοικῶν τὰ πράγματά μου ὁμολογήσῃς δανειστῆ μου. Desiderantur simul scholia in hoc folio scripta.

θεσιν καὶ ἀρίθμησιν. ὥδε οὖν ὁ δεσπότης μεταθέμενος τὴν δεσποτείαν πρὸς τὸν οἰκίον χρεώστην, οὐ δοκεῖ πάλιν ἀναλαβεῖν αὐτήν, διὰ τὸ μὴ πρὸς αὐτὸν γενέσθαι τὴν καταβολήν. ὁ οὖν οὗτος οὐκ ἔχει, πῶς δώσει ἑτέρῳ; τὴν δεσποτείαν τῶν καταβληθέντων φημί. [Sch. s. II. 188.]

ἐπιτροχῶν] *Ἐπιτροχῶν* δὲ ἐδέχθη] φησὶν αὐτὸν ἐπιτροχῶν εἶπον, χρεῖται, ἀλλὰ περιόδῳ ἦτοι σιωπηρῶς, οἷον εἶπον, τοσαυτὰ μοι ἀπόδοσ, μένει τότε δεσποῖτον τὸ συνάλλαγμα, ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ προλαβόντι βιβ. τιτ. γ'. διγ. κδ'.

φιλαγάθως δὲ ἐδέχθη] φησὶν αὐτὸν ἐπιτροχῶν εἶπον, χρεῖται, ἀλλὰ περιόδῳ ἦτοι σιωπηρῶς, οἷον εἶπον, τοσαυτὰ μοι ἀπόδοσ, μένει τότε δεσποῖτον τὸ συνάλλαγμα, ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ προλαβόντι βιβ. τιτ. γ'. διγ. κδ'.

συνίστασθαι δάνειον] * Περὶ τοῦ ιε'. κεφαλαίου φησὶν τοῦ β. τιτ. τοῦ γ'. βιβ. λέγεται τι τοῦ δανείου πᾶν... τὴν ἀριθμίαν, ἔ. χθίη. ἐκεῖ γὰρ ἐπιτροχῶντος μου παρασχῆν σοι χρεώστην μου, ἐνέχη μοι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐκ ἦν ἐμὰ τὰ νομίσματα. εἰ δὲ καὶ συμφωνήσωμεν, ἔχειν σε ἐν δανείῳ, ἢ ἀπὸ ἐπιτροχῶν χρεωστῆς μοι, δοκεῖς δεδωκεῖν μοι καὶ λαβεῖν ἐξ ἐμοῦ. καὶ κεφ. κ'. τοῦ αὐτοῦ τιτ. καὶ βιβ. ἐάν δωρήσωμαί σοι νομίσματα ἐπὶ τῷ δανείῳ μοι αὐτὰ, καὶ δανείσῃς μοι, οὐδέτερον ἄλλὰ φιλαγάθως ἐκάτερα ἔρωται. ζῆται καὶ βιβ. κδ'. τιτ. α'. κεφ. γγ'. καὶ βιβ. μγ'. τιτ. ε'. κεφ. γ'.

θέλων σοι δανείσαι] *Στεφ.* Τέλος, ὅτι ἀπὸ φιλοῦ συμφώνου δάνειον οὐ συνίσταται, εἰ μὴ ἐν δεσποτείᾳ ἐγὼ τῶν νομίμων γενόμενος ἀρίθμησόν σοι ταῦτα, καὶ μετατεθῆ παρ' ἐμοῦ ἐπὶ σε τοῦτον ἢ δεσποτεία, κἄν ὁ κίνδυνος τῶν νομισμάτων σε τὸν λαβόντα ὀρεῖ. μαστρεῖ τὸ κείμενον βιβ. α'. τιτ. α'. διγ. δ'. ὅστις χρήματα δανείσῃ βουλόμενος δεδωκεῖν ἄγγυρον ἐπὶ τῷ πραθῆναι, μὴ δύνασθαι ὡς δάνειον ἀπαιτεῖν τὰ νομίσματα ἦτοι τὴν τοῦ δίσκου διατίμησιν, μὴπω δηλονότι πραθέντος. καὶ ὁμοῦς τὰ ἐκ τῆς πράσεως τοῦ ἀγγύρου συναχθέντα νομίσματα κινδυνεύεται τῷ λαβόντι τὸν ἄγγυρον. μὴ δόξη δὲ σοι ἐναντίον.

οὐ συνίσταται δάνειον] *Ἐναντιοφ. Ἀνάγν.* βιβ. ιβ'. τιτ. ε'. διγ. ιθ'. Θεοφίλος φησὶν, καὶ ἐπὶ τούτου συνίστασθαι δάνειον, οἱ δὲ ἄλλοι οὐδ' αὖτε συμφωνοῦσιν τῷ ἦτι. τὴν δὲ λύσιν τοῦ δοκοῦντος ἐναντίου τῆ τοῦ πλάτους πρὸς τὸ α'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ γγ'. βιβ. τῶν βασιλικῶν ἐκεῖ παρεγραψάμεθα.

* Ζῆται βιβ. γγ'. τιτ. α'. κεφ. ια'. κακῆντο γὰρ, εἰ μὴ πραθῆ τὸ δοθὲν ἐπὶ δανείῳ, φησὶν μὴ συνίστασθαι δάνειον. πῶς δ' αὖτε λέγει, ὡς εἰ μὲν βενάλιον ἦν τὸ πρῶτον καὶ ἀπόληται, ἐγκινδυνεύεται σοι τῷ δεδωκότι· εἰ δὲ οὐ, τῷ λαβόντι. καὶ διὰ τοῦτο ἵνα μὴ δόξη σοι ἐναντίον, εἰπέ ἐνταῦθα, διὰ τοῦτο τὸν νομοθέτην λέγειν, μὴ εἶναι δάνειον, διότι οὐπω περὶ τοῦ τέλους εἰπεῖν βουλόμενος τῆς πράσεως περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς μνημονεύει ἦτοι τῆς πρώτης ἐχειρίσεως.

L 34. §. 1. *Ἐάν μερικῶ σοι κληρονομίῳ ὄντι ἐντείλωμαι, κληρονομιαῖον ἀγρὸν ἀγοράσαι μοι, καὶ ἐπὶ τῷ σῶ μέρει ἢ περὶ ἐπιτροχῶν ἀγορῆς ἀριθμῶμαι ἀπαιτούσα, ὅσα ἢ περὶ πράσεως ἀπαιτεῖ, κἄν ἀποθάνω, πρὶν ἀγοράσεις.*

L 35. *λέ. Νερατ. Ἐάν ἐντείλωμαί σοι τῷ μερικῶ δεσποτίῃ, ἀγοράσαι μοι τὸν ἀγρὸν, ἀγοράζων τὰ λοιπὰ μέρη ἀναγκάξῃ καὶ τὸ δ) ἴδιον δοῦναι μοι. καὶ εἰ μὲν ὤρισσα τὴν τιμὴν, πρὸς τὸ ποσὸν τὸ δοθὲν τοῖς λοιποῖς καὶ σὺ λαμβάνεις· ὥστε μέντοι μὴ ὑπερβῆναι τὸ πᾶν τὴν ὀρισθείσαν παρ' ἐμοῦ ποσότητα. εἰ δὲ μὴ ὤρισσα ποσὸν καὶ διαφόρως παρὰ τῶν ἄλλων ἠγόρασας, μίγνυται τὰ μέρη πάντων,*

L 36. pr. *λέ. Καὶ ἀναλογίαν ἐνδὸς λαμβάνεις.*
D. eod.

d) τὸ reposui. Fabr. τόν.

latio domini et numeratio. Hic igitur dominus dominium in debitorem suum transferens, rursus non videtur id recipere, quia ei solutio non fit: quod igitur hic non habuit, quomodo alteri dabit? dominium, inquam, pecunia solvatur.

3) si concesserim] Si non nominatim uti pecunia permisi, sed ambitu quodam sive tacite, verbi causa, dixi, tantundem mihi redde, contractus depositum manet, ut didicisti libro praecedente tit. 3. dig. 24.

4) benigne autem receptum est] Nam naturae congruit, ut in mutuo numerationem spectemus. Est autem quaedam differentia cum casu proposito. Illic enim, ubi mandavi tibi, ut a debitore meo acciperes, postquam de mutuo uterque consensus, dominium numerorum iussu mandatoris a debitore transfertur: hic autem mandatarius, qui dominus pecuniae erat, scripsit, se certam pecuniam tanquam creditam habere, licet antequam eiusmodi epistolam mitteret, dominium pecuniae teneret.

5) ut mutuum contrahatur]

Illic enim, cum iusserim debitorem meum tibi dare, mihi teneris, etiamsi pecunia mea non erat. Sed si convenerit inter nos, ut creditam pecuniam habeas, quam ex causa mandati mihi debes, videris mihi dedisse et a me accipere. Et cap. 20. eiusdem tit. et lib. si pecuniam tibi donavero, ut mihi eam crederes, tuque eam mihi credideris, neutrum contrahitur: sed benigne utrumque valet. Quaere et lib. 24. tit. 1. cap. 23. et lib. 43. tit. 5. cap. 3.

6) cum mutuum tibi dare pecuniam vellem] Stephani. Summa haec est, nudo pacto mutuum non contrahi, nisi ego, dominus numerorum, hos tibi numeravero, eorumque dominium a me ad te translatum fuerit, licet periculum pecuniae ad te, qui accepisti, pertineat. Testatur enim lib. 1. tit. 1. dig. 4. eum, qui mutuum daturus argentum vendendum dederit, pecuniam sive lancis, nondum scilicet venditae, aestimationem tanquam creditam petere non posse. Tamen periculum pecuniae ex vendito argento redactae ad eum pertinet, qui argentum accepit. Quod ne tibi obstare credas.

7) mutuum non contrahitur] Enantiophanis. Lege lib. 12. tit. 5. dig. 19. Theophilus hoc quoque casu mutuum contrahi dicit, cui reliqui nequaquam assentiantur. Quod autem textus capituli 11. tit. 1. lib. 23. Basilicorum contradicere videtur, id illic conciliare in adnotatione studuimus.

Quaere lib. 23. tit. 1. cap. 11. Nam illud quoque, nisi venditum sit id, quod mutui causa datum est, non contrahi mutuum ait. Distinguens autem dicas, si quidem res venalis erat et perit, periculum ad te, qui dedisti, pertinere: sin venalis non erat, ad accipientem. Ideoque ne repugnare tibi videatur, hoc loco accipe, ea quia cum de fine venditionis nondum dicere vellet, initium eius memoravit.

Si tibi heredi ex parte mandavero, ut mihi fundum hereditarium emeris, etiam pro tua parte mandati actio competit, in qua idem veniet, quod in actione emti, etiamsi decessero, antequam emeris.

XXXV. Neratius. Si mandavero tibi, ut fundum mihi emeris, qui pro parte tuus est, reliquis partibus redemptis, etiam tuam partem mihi praestare necesse habes. Et si quidem pretium definivi, pro portione eius, quod ceteris dederis, et tu accipies: ita tamen, ut totum non superet summam a me definitam. Si pretium non definivi, et diversis pretiis a ceteris redemeris, commiscuntur partes omnium,

XXXVI. Et portionem unius accipies.

Εἰ δὲ καὶ ὄρισαντός μου τὸ τίμημα, δυνήθῃς ἐπωφελῶς ἀγοράσαι παρὰ τῶν λοιπῶν, οὔτε κερδαίνεις ἐκ τούτου, οὔτε τὸ σὸν μέρος ἐλαττοῦται· ἀλλὰ λαμβάνεις τὸ διαφέρον σοι, μὴ υπερβαίνων μέντοι τὸ ὄρισθέν· τί γὰρ ὅτι οἱ ἄλλοι χρημάτων ἀναγκαίως χρῆζοντες ὀλίγον ἐπώλησαν;

Εἰ δὲ ἀγρὸν ἀνὰ μέρος πωλούμενον ἐντείλωμαί σοι ἀγοράσαι μοι, ἐφ' ᾧ μὴ ἄλλως ἐνέχεσθαι με, εἰ μὴ ὅλον ἀγοράσῃς, κινδύνω σοῦ εἰσι τὰ ἀγορασθέντα μέρη, καὶ οὐκ ἀναγκάζομαι λαβεῖν αὐτά, ἕως οὗ ὅλον ἀγοράσῃς. εἰ δὲ μὴ συμφωνήσῃς τοῦτο, τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν κατ' ἀλλήλων ἔχομεν ἐπὶ τοῖς ἀγορασθεῖσι μέρεσι, κἂν τὰ λοιπὰ οὐκ ἠδυνήθῃς^{e)} ἀγοράσαι.

λζ'. Ἀφρικ. Ἐὰν δῆλον δοῦλον ἐγγνησησάμην^{f)} ὑπὲρ σοῦ καὶ κατέβαλον, ἢ τιμὴ πρὸς τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ κατέβαλον^{g)}, οὐ μὴν κατ' ὄν ἐνάγω, σκοπεῖται, κἂν ἀπέθανεν ὁ δοῦλος. ἐπὶ δὲ τῆς ἐπερωτήσεως ὁ καιρὸς σκοπεῖται τῆς προκατάρξεως, εἰ μῆτε ὁ ἐναγόμενος ἐν τῷ δοῦναι, μῆτε ὁ ἐνάγων ἐν τῷ λαβεῖν ὑπέρθεσον ἐποίησεν· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν ὠφελῆται ἐκ τῆς οἰκίας ὑπερθέσεως.

λη'. Μαρκ. Ἐχὼν οἶκον κοινὸν μετὰ τοῦ φυσικοῦ μου υἱοῦ, ἐπέριενα αὐτῷ, οὐχ ὡς δωροῦμενος, ὑποθέσθαι τὸν οἶκον τῷ δανειστῇ αὐτοῦ· καὶ ἀποθανόντος τοῦ υἱοῦ, ἐγὼ τε καὶ οἱ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἐπίτροποι ἀλλήλους ἐνηγάγομεν. τοῦ δικαστοῦ ἐστὶ σκοπεῖσθαι ἀπὸ τε τῶν συμφωνηθέντων καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ προσώπου τοῦ χρεώστου, εἰ ὠφείλον οἱ ἐπίτροποι τὸ ἀρμόδιον μοι τοῦ οἴκου μέρος ἐλευθερώσαι, καὶ πότε.

τοῦ προσώπου τοῦ χρεώστου] † Ἢ μὲν οὖν περὶ τὸ πρόσωπον ζητήσῃς αὐτὴ ἐστὶν· πότερον πρόσεσι χρυσίον τῷ ἀνήθῳ καὶ δεῖ κατεπεῖχεν αὐτὸν ἢ τοὺς κηδεμόνας αὐτοῦ πρὸς καταβολὴν· ἢ μὴ πρόσεσι χρυσίον καὶ οὐ χρῆ τούτου ἀναγκάζεσθαι. τὸ δὲ συμφωνηθὲν ὅρα πρὸς τοῦτο· τί γὰρ ὅτι συμφωνήθη, μέχρι πενταετίας ἐνεχυρασθῆναι τὸ τῆς οἰκίας μέρος· οὕτω δὲ παρέδραμεν ἢ πενταετία; τὸ δὲ τοῦ χρόνου, κατ' ὄν καὶ ἐγένετο ἢ ὑποθήκη, οὕτω νοητέον· τί γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἦν τῶν μεγάλα δυναμένων ὁ Μαίβιος, καὶ τὴν αὐτοῦ ἰσχὴν φοβηθεὶς ὁ Τίτιος τῇ ὑποθήκῃ συνήρесе; τὰς τοιαύτας τοῖνον ζητήσεις ἐπιτρέπομεν τῇ τοῦ δικαστοῦ κρίσει, δι' ἧς ἀχθήσεται πρὸς πέρας ἢ δίκη. [Sch. l. II. 188.]

Ἔσθ' ὅτε γὰρ καὶ ὁ ἐγγνητής, πρὶν ἢ καταβάλλῃ ἢ καταδικασθῇ, κινεῖ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι, ἔνθα βραδύνη καταβαλεῖν ὁ ἐναγόμενος ἢ σκοπεῖται τὰ ἴδια, καὶ μάλιστα εἰ μὴ χρήματα ἔχει ὁ ἐγγνητής οἴκοι, ὥστε καὶ καταβαλεῖν καὶ κινήσῃ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν.

λθ'. Νερατ. Δυνατὸν συμφωνεῖν, κινδυνεύειν ἐπὶ τῷ πράγματι τὸν δεξιόμενον παρακαταθήκην ἢ ἐντολήν.

μ'. Παῦλ. Ὁ ὑπὲρ τοῦ κωλύοντος ἐγγνώμενος οὔτε τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν, οὔτε τὴν περὶ διοικήσεως πραγμάτων ἀγωγὴν ἔχει, οὔτε τὴν οὐτιλίαν.

μα'. Γαι. Ἔσθ' ὅτε μονοπλεύρως ὁ ἐντειλόμενος ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν· ὁ γὰρ ἐνταλθεὶς παρεξελθὼν τὴν ἐντολήν οὐκ ἔχει τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς.

μβ'. Ἐὰν ἐντειλάμην σοι, πολυπραγμονῆσαι τὴν δύναμιν τῆς ἀρμοζούσης μοι κληρονομίας, καὶ μικρὰν αὐτὴν εἰπὼν ἀγοράσῃς μοι, ἐνέχη μοι καὶ τῇ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῇ· καὶ εἰ ἐνταλθεὶς, περιεργάσασθαι περὶ τοῦ μέλλοντος ἐξ ἐμοῦ δανεῖσθαι, εἴπῃς αὐτὸν εὐπορεῖν.

e) Sic reposui. Fabr. ἠδυνήθη. f) Fabr. ἐγγνησησάμην. g) Fabr. κατέβαλλον.

Sed et si pretio a me constituto, utiliter a ce- L. 36. §. 1.
teris emere potueris, neque exinde lucrum senties, D. XVII. 1.
neque pars tua minuetur: sed accipies, quanti tua interest, intra pretium tamen constitutum. Quid enim, si ceteri pecunia necessario indigentes minori pretio vendiderint?

Quod si fundum, qui per partes venit mihi, §. 2. 3.
emendum tibi mandavero, ut non aliter teneam, quam D. eod.
si totum emeris, periculo tuo sunt partes emtae, neque eas cogar accipere, donec totum emeris. Si vero hoc non convenierit, mandati actionem invicem habemus emtarum partium nomine, quamvis reliquas partes emere non potueris.

XXXVII. African. Si hominem certum pro te L. 37.
dare fideiussi et solvi, aestimatio eius ad tempus, D. eod.
quo solvi, non quo mandati ago, refertur, etiamsi servus decesserit. In stipulatione autem tempus litis contestatae spectatur: si neque reus in dando, neque actor in accipiendo moram fecerit: etenim neutri eorum frustratio sua prodest.

XXXVIII. Marcell. Cum domum communem cum L. 38. pr.
filio meo naturali haberem, permisi ei, non donatio- D. eod.
nis causa, domum creditori suo obligare: et filio defuneto, ego et tutores filii ab eo relicti invicem egimus. Iudicis est, aestimare, ex eo, quod inter contrahentes actum est, et ex tempore et persona debitoris¹⁾, an tutores partem domus mihi competentem pignore liberare debeant, et quando.

1) persona debitoris] Circa personam igitur quaestio haec vertitur, an pupillus copiam pecuniae habeat, et an ipse sive tutores eius ad solutionem urgendi sint: aut pecuniam non habeat, neque urgendus sit. Pactum autem eo pertinet: quid enim, si convenerit, ut pars domus in quinquennium usque obligata maneret: nondum autem quinquennium praeterierit? Quod autem ait de tempore, quo res obligata est, sic accipiendum est: quid enim, si eo tempore Maevius e potentioribus erat, et Titius metu potentiae eius oppignorationi consenserit? Has igitur quaestiones iudicis arbitrio permittimus, per quod lis ad finem perducetur.

Interdum enim et fideiussor prius, quam solvat L. 38. §. 1.
aut condemnetur, mandati agit, ut liberetur, cum D. eod.
reus cessat in solutione, aut bona sua dissipat, praesertim si domi pecuniam fideiussor non habet, ut et solvat et mandati agat.

XXXIX. Neratius. Illud convenire potest, ut res L. 39.
periculo eius sit, qui depositum aut mandatum suscepit. D. eod.

XL. Paulus. Qui pro vetante fideiussit, nec man- L. 40.
dati, nec negotiorum gestorum actionem habet, neque D. eod.
utilem.

XLI. Gaius. Interdum ex sua tantum parte qui L. 41.
mandavit, habet mandati actionem: nam mandatarius, D. eod.
qui egressus fuerit mandatum, mandati non agit.

XLII. Si mandavero tibi, ut requireres vires de- L. 42.
latae mihi hereditatis, eamque affirmaveris minimam D. eod.
esse, et ita a me emeris, etiam mandati actione mihi teneris: et si rogatus, ut inquirereres fortunas eius, cui eram crediturus, affirmaveris, eum idoneum esse.

L. 43. *μγ*. Ὁ ἐνταλθεὶς δανεῖσαι ἐδέχεται εἰς τὸ τὰς
D. XVII. 1. ἀγωγὰς ἐκχωρῆσαι.

L. 44. *μδ*. Δόλος ἐστὶ τὸ μὴ ποιῆσαι τινα, ὃ δύναται,
D. eod. ἢ τὸ μὴ ἀπειτῆσαι τὸν δυνάμενον, ἢ τὸ μὴ δοῦναι
τὸ ἀπειτῆθῆναι.

L. 45. *πρ*. *μέ*. Ἐὰν κατὰ ἐντολήν μου ἀγοράσῃς, κινεῖται
§. 1. D. eod. καὶ πρὸ καταβολῆς τῶν τιμῶν ἢ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς
καὶ ἐκχωροῦμαι τὴν περὶ πράξεως, καὶ ὑποδέχομαι
παρὰ τοῦ πρώτου τὴν περὶ ἀγορασίας ἀγωγὴν. οὐ
δύνασαι κατὰ ἐντολήν μου ἐναχθεῖς ἐνάγειν μοι χάρις
αἰτίας εὐλόγου, ἐφ' ᾗ τὴν δίκην εἰς ἐμὲ μετενεχθῆναι.

§. 2. Ἐὰν διοικῶν τὰ πράγματά μου ὁμολογήσῃς δανει-
στῆ μου, καὶ^{h)} πρὶν ἢ καταβάλλῃς, δύνασαι κινεῖν εἰς
τὸ μετενεχθῆναι τὴν ἀγωγὴν εἰς ἐμέⁱ⁾. εἰ δὲ μὴ βού-
ληται ὁ δανειστής, ἀσφαλιζομαι σε^{k)} διεκδικεῖν.

§. 3. Ἐὰν ὁμολόγησά σε παριστῶν ἐν δίκῃ καὶ οὐ
παρέστησά σε, καὶ πρὶν ἢ καταβάλλω, κινῶ σοι εἰς τὸ
ἐλευθερωθῆναι με. τὸ αὐτὸ καὶ εἰ ὑπὲρ σοῦ γέγονα
χρεώστης.^{l)}

παριστῶν ἐν δίκῃ] Ἐἰ ἐν δικαστηρίῳ ὁμολόγησα,
κατὰ τὴνδε σε παριστῶν τὴν ἡμέραν, εἴτα οὐ ποιήσω, καὶ
πρὶν καταβάλλω, κινήσω κατὰ σοῦ τὴν μανδάτι, ἵνα με τῆς
ἐνοχῆς ἐλευθερώσῃς· ὡσπερ εἰ καὶ ἐπερωτηθεὶς ὑπὲρ σοῦ
γέγονα ἄσος προμιτῆνδι· κατὰ τὴν γὰρ πρὸ τῆς καταβολῆς
κινήσω. εἰ δὲ ἐντείλωμαί σοι, ὥστε σε καταβαλεῖν νομίσματα ι.
τῶ ἐμῷ κρεδίτου, οὐ δὲ πρὸς τὸ παρὸν οὐκ ἔχων χρυσίον
ταύτην αἰτῶ δώσω ὁμολογήσῃς τὴν ποσότητα, ἐκ δὲ τῆς
ὁμολογίας ἐναχθεῖς καὶ καταδικασθῆς, κατὰ τὴν ἀκριβείαν οὐχ
ἀρμόσει σοι ἢ μανδάτι· οὐ γὰρ ἐπλήρωσας τὸ ἐνταλθῆναι ἐν
τῷ μὴ καταβαλεῖν. ἤρρεσε δὲ φιλανθρωπῶς, ἐν τούτῳ τῷ θέ-
ματι ἀρμόζειν τὴν μανδάτι.

πρὶν ἢ καταβάλλω] Στεφ. Μὴ νόμιζε, ὅτι τῆς ποιῆς
κατ' αὐτοῦ κομιττενθείσης δύναται ὁ ἐπερωτήσας αὐτὸν παρα-
χρημα τὰ ἐν τῆς ποιῆς αἰτεῖν. μάθε γὰρ· ἐὰν τις εἰσὼ
ἤτης προθεσμίας σωματικῆν ἐγγυήσῃται παραστασιν καὶ ποι-
νὴν ἐπερωτηθῆ, εἴτα τῆς προθεσμίας ἐνστάσης μὴ ποιήσῃται
τὴν παραστασιν, κομιττενεται μὲν κατ' αὐτοῦ ἢ ποιῆ, δυνα-
ται δὲ, εἰ μὲν βούλεται, δεφενδεῖσαι τὸν ἀπολιμπανόμενον, ἐν
ᾧ μὴ σίμφωνον ἰδικὸν τὴν δεφενσίονα κολύει· μὴ ἔχων ἄδειαν
ἐν τῷ μεταξὺ τὸ πρόσωπον παριστῶν, ἀλλ' ἀναγκάζομενος,
εἰπεῖν μέχρι τέλους τὴν δίκην. εἰ δὲ μὴ βουλήθῃ αὐτὸν δεφεν-
δεῖσαι, τότε καὶ ἐντός ε'. ἢ καὶ πλείονων μηνῶν ἐπερωτηθεὶς
ποιῆσαι τὴν παραστασιν, δίδεται αὐτῷ ἕτερος ἐξαμηναῖος
χρόνος, εἰς τὸ διυηθῆναι αὐτὸν διὰ τούτου τοῦ χρόνου παρα-
στήσαι τὸν ἐγγυηθέντα. τούτου δὲ τοῦ χρόνου παραδομιών-
τος, οὐδὲ βουλομένου εἶναι δυνατὰ δεφενδεῖσαι τὸν ἀπολιμπαν-
όμενον, ἀλλὰ καταβαλεῖ παντὶ τρόπῳ τὴν ποιῆν, πλην εἰ μὴ
κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν τελευτήσῃ τὸν
ἐγγυηθέντα συνέβῃ· τότε γὰρ ἐλευθεροῦται τῆς προστιμῶν
μεθοδείας ὁ ἐγγυησάμενος, ὡς ἀνήρεται βιβ. ε'. τοῦ κωδ.
τι. μ'. διατ. κς.

L. 45. §. 4. Ὡσαύτως καὶ ἐὰν ἐγὼ μὲν ἐντείλωμαί σοι, κατα-
D. eod. βαλεῖν τῷ δανειστῇ μου, σὺ δὲ ὁμολογήσῃς καὶ κατα-
δικασθῆς.

§. 5. Ὡσαύτως ἐπὶ τῶν εἰρημένων θεμάτων ὁ ἐνταλθεὶς
κινεῖ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν, μήπω καταβαλῶν^{m)},
οὐχ ἐπὶ τῷ λαβεῖν κινεῖ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι·
ὡσπερ γὰρ ἐὰν κατὰ ἐντολήν σου κτήσωμαι ἀγωγὴν,
διὰ τῆς περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς ἀναγκάζομαιⁿ⁾ ἐκχωρεῖν
σοι αὐτήν, αὐτὴν ἀπὸ ἐντολῆς σου γενόμενος ἔνοχος
ἔχω τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν εἰς τὸ ἐλευθερωθῆναι.

Ὡσαύτως ἐπὶ τῶν εἰρημένων θεμάτων] Ἐφ' ᾧ ὦν
θεμάτων πρὸ τῆς τῶν χρημάτων καταβολῆς εἰρηκαμεν κινεῖ-
σθαι τὴν μανδάτι, ὁ ἐναγόμενος καταδικασθήσεται οὐκ ἐπὶ τῷ

h) Hic rursus incipit textus in Cod. Coisl. i) Sic Fabr. Cod. Coisl. l) Nunc rursus incipient scholia in Cod. Coisl. m) Cod. Coisl. ἀναγκ. διὰ τ. π. ἐντ. ἀγωγ.

XLIII. Qui mandatum suscepit, ut pecuniam cre-
deret, actiones suas cedere tenetur.

XLIV. Dolus est, si quis non faciat, quod facere
potest, aut non exigit ab eo, qui solvendo est, aut
non solvat id, quod exegit.

XLV. Si mandatu meo quid emeris, etiam ante-
quam pretium des, mandati actio est: et praestas
mihi emti actionem, et suscipio venditi actionem, quae
venditori competit. Si mandatu meo iudicium susce-
pisti, sine iusta causa non potes mecum agere, ut
iudicium in me transferatur.

Si, dum negotia mea geris, promiseris creditori
meo, et antequam solvas, agere potes, ut actio in
me transferatur. Sin autem id creditor nolit, caveo
tibi, te a me defensum iri.

Si promisero, te iudicio sisti¹⁾, nec te exhi-
buero, et antequam solvam²⁾, agam tecum, ut me
liberes. Idem et si pro te debitor factus sum.

1) te iudicio sisti] Si in iudicio promisi, certa
dic te iudicio sisti, idque non feci, etiam antequam
solvam, tecum mandati agam, ut obligatione me liberes:
quemadmodum si pro te reus promittendi exiti: nam
tunc quoque ante solutionem agam. Sed si tibi manda-
vero, ut creditor i meo decem solveres, tu vero, cum
praesentem pecuniam non haberes, hanc summam te ei
datum promiseris, et ex hac promissione conventus et
condemnatus fueris, stricto iure mandati actio tibi non
competet: nam mandatum non implevisti, cum non sol-
veres. Benigne tamen receptum est, hoc casu mandati
actionem competere.

2) antequam solvam] Stephani. Cave credas,
poena adversus eum commissa, stipulatorem statim
poenam ab eo petere posse. Scito enim: si quis intra
certum tempus aliquem sisti fideiusserit poenamque pro-
miserit, et deinde cum dies venerit, non exhiberit illum,
quem sisti promiserat, poena quidem adversus eum com-
mittitur, potest autem, si velit, absentem defendere, nisi
pacto speciali defensionis prohibita sit: nec potestatem ha-
bet, personam medio tempore exhibendi, sed litem us-
que ad finem perducere compellitur. Sed si defendere
absentem nolit, tum ei, qui intra sex vel etiam plures
menses alterum sisti promiserat, aliud semestre spatium
dabitur, ut reum intra hoc tempus sistere possit. Quo
tempore praeterlapso, nec, si velit, absentem defendere
amplius potest, sed poenam omni modo solvet, nisi con-
tingat, ut reus intra tempus initio statutum moriatur:
tunc enim fideiussor necessitate poenae solvendae libe-
ratur, ut refertur lib. 5. Cod. tit. 8. const. 26.

Idem iuris est, si mandavero tibi, ut creditori
meo solveres, tu vero expromiseris et damnatus sis.

Quoties in supradictis casibus³⁾ mandatarius
mandati agit ante solutam pecuniam, non agit, ut
recipiat, sed ut liberetur: sicut enim, si mandatu
tuo actionem nactus sim, cogor eam tibi praestare
iudicio mandati, ita ex mandatu tuo obligatus habeo
mandati actionem, ut liberer.

3) quoties in supradictis casibus] Quibus
casibus ante solutam pecuniam mandati agi diximus,
his reus non condemnabitur, ut aliquid det, sed ut ali-

Cod. Coisl. τὴν εἰς ἐμὲ ἀγωγὴν. k) σε Fabr. Deest in Cod. m) μήπω καταβαλῶν Fabr. Deest. in Cod. Coisl. n) Sic Fabr.

δοῦναι τι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ποιῆσαι τι, οἷον ἐλευθερώσαι τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ γενόμενον ἔνοχον· ὡς περ γὰρ ἕαν κατὰ ἐμὸν μανδύον κήσῃται τις ἀγωγὴν, ἀναγκάζεται διὰ τῆς μανδύου ταύτης ἐκχωρεῖν ἐμοί, οὕτω ἐκ τῆς αἰτίας ἔνοχος γίνομαι τῇ μανδύῃ ἐπὶ τῷ τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ, καθὺ εἰρηται, γενόμενον ἔνοχον ἐλευθερώσαι.

Steph. Ταῦτα φθόσας εἶπον ἐν τῷ λή. διγ. ὅτι, ἔνθα μῆπω καταβολῆς γενομένης παρὰ τοῦ ἐγγυητοῦ ἢ τοῦ μανδύτουρος κινεῖται κατὰ τοῦ πρωτοτύπου μανδύου, οὐκ ἐπὶ δόσει, ἀλλ' ἐπὶ φάκῳ κινεῖται, οὐκ ἐπὶ τῷ τὸν ἕον δοῦναι τῷ μανδύτῳ ἢ τῷ ἐγγυητῇ τὸ χρέος, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι τῆς ἔνοχης, ἥτις ἔνοχον κατέστησεν ἑαυτὸν. ἔσθ' ὅτε δὲ κινεῖται καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀσφαλεῖαν αὐτῷ δεφευσιόσος γενέσθαι· τυχὸν γὰρ οὐ βούλεται ὁ δανειστὴς ἔτερον ἀπὸ τοῦ ἐγγυητοῦ ἢ τοῦ μανδύτουρος, ὡς ἔμαθες ἀνωτέρω κατὰ τὸ παρὸν δίγεστον.

Ἐὰν πολυπλασιάσῃ τὸ ποσὸν ὁ ἐγγυητής, εἰς ὃ ἐνγγυησατο, δαπανήσας εὐλόγως, δίδωσιν αὐτῷ ὁ εἰτελάμενος.

ἐὰν πολυπλασιάσῃ] Ἰνγγυήσω με ἐπὶ τινι συναλλάγματι. ἐποίησας ἐξ εὐλόγου αἰτίας δαπανήματα, ὡς πολυπλασιασθῆναι τὴν, ἐφ' ἧπερ ἐνγγυήσω με, ποσότητα, ἀνάγκη με ταῦτα παρεχέιν.

Κυρὶλλ. Εἰ ὁ ἐγγυησάμενος ἐπεδαπάνησεν εὐλόγως, ἀπαιτεῖ αὐτὰ.

δαπανήσας εὐλόγως] Steph. Τί γὰρ ὅτι εὐλογον νομίσας αἰτίαν ἔδικάσατο πρὸς τὸν δανειστὴν καὶ δαπανήματα περὶ τὴν δίκην ἐποίησεν, ἢ ἐπὶ οἴτῳ ἢ ἑτέρῳ τινὶ τοιούτῳ ἐγγυησάμενος οὐκ ὀλίγα περὶ τὴν τοῦτον μετακομιδὴν ἐδαπάνησεν ἐξ ἀνάγκης; τοῦτο γὰρ καὶ ἐν τῷ κ. διγ. ὁ Κέλσος φησὶν· ἢ καὶ ἐν δυναμει ἂν ὁ διάδικος αὐτοῦ πολλὰς αὐτὸν ζημίας περιέβαλεν;

Ἐὰν κινδύνῳ τοῦ χρεώστου μου ἐπερωτήσω χρεώστην αὐτοῦ, ἔχω κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν, εἰς ὃ μὴ δυνήθῃ παρὰ τοῦ ἐπερωτηθέντος λαβεῖν· ὁ γὰρ χρεώστης μετατιθεῖς ἴδιον χρεώστην τότε ἐλευθεροῦται, ὅτε ὁ δανειστὴς αὐτὸν καταδέξεται^{ο)}, οὐ μὴν ὅτε κινδύνῳ τοῦ χρεώστου αὐτοῦ ἐπερωτήσῃ. εἰ δὲ καὶ κατὰ ἐντολὴν τοῦ ἐγγυητοῦ ἐναγάγω τῷ ἐναγομένῳ, ἐλευθεροῦται μὲν τῆς ἐγγύης, ἐνέχεται δὲ τῇ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῇ.

ἐὰν κινδύνῳ τοῦ χρεώστου μου] Ἐχρεώστεις μοι ἰ. νομίσματα· ἀλλοῦμενος ἐπὶ τοῦτοις ἐδεδεγμένους μοι δεβίτωμα. ἐμοῦ δὲ παραιτουμένου κινδύνῳ σὴ ἐνετείλω μοι τοῦτον δεξάσθαι. ἐπὶ δικαστήριον αὐτὸν καλέσας, πάσαν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθην ἀπαιτεῖν τὴν ποσότητα διὰ τὴν παροῦσαν ἀπορία αὐτοῦ. κινήσω κατὰ σοῦ τὴν μανδύ, ἀπαιτῶν τοσαῦτα, ὅσα παρὰ τοῦ δελεγατεθέντος οὐκ ἠδυνήθην λαβεῖν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὸ μανδύον ὑπόσσης ὠφέλειας γενήσῃται. καὶ εἰκότως· τότε γὰρ ὁ τὸν ἑαυτοῦ δεβίτωμα τῷ οἰκείῳ δελεγατεῖον χρεώστῳ ἔνοχος ἐλευθεροῦται, ἐν ᾧ τὸν δελεγατεῖον ὁ χρεώστῳ κατεδέξατο, οὐ μὴν ὅτε τῷ κινδύνῳ τοῦ δεβίτωρος τοῦτον ἐπιρωτήσῃ. παραλήσιον ἔστι, εἰ βουληθεὶς χωρήσαι κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ τῷ γενομένῳ πεισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ μανδύου ἤλθον κατὰ τοῦ πρωτοτύπου· κινεῖται γὰρ, εἰ τι μεθεδέξαται τὸν πρωτοτύπον οὐκ ἴσχυσα, τὸν ἐγγυητὴν ἀπαιτήσω διὰ τῆς τοῦ μανδύου. τὸ γὰρ παρακολούθουν ὑπὸ τοῦ ἐγγυητοῦ τὴν μανδύον τὴν προτέραν ἀνέλεν ἔνοχον, καὶ εἰκότως ἐξ αὐτοῦ ἢ μανδύου μοι προσέγγονεν.

μετατιθεὶς ἴδιον χρεώστην] † Τονέστι^{ρ)}· τὸ γὰρ^{ο)} λεγόμενον, ὅτι ὁ δελεγατεῖον τὸν ἴδιον χρεώστην δοκεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ^{σ)} καταβεβληκέναι καὶ ἐλευθεροῦται τῆς ἔνοχης, τότε χάσῃν ἔχει, ὅταν ὁ δανειστὴς θαρρῶν ὡς εὐπορῇ, τὸ χρέος ἐπρωτήσῃ αὐτόν· ὅπερ ἀεὶ κατὰ πρόληψιν ἔπιται, ὡς ἔγνωσ ἐξ ἂν ὁ Πομπόνιος ἐν τῷ κς. διγ.^{ι)} φησὶν· οὐ μὴν ὅποτε κινδύνῳ τοῦ δελεγατεῖοντος ἐποίησατο^{υ)} τὴν ἐπερωτήσῃν. [Sch. u. II. 188.]

quid faciat, puta eum, qui pro reo se obligavit, liberet: quemadmodum enim si quis mandatu meo actionem nactus sit, eam praestare mihi iudicio mandati compellitur, ita ex eadem causa mandati teneor, ut eum, qui pro me, ut dictum est, obligatus est, liberem.

Stephani. Iam antea dixi dig. 38. si ante solutam pecuniam a fideiussore vel mandatore adversus reum mandati agatur, non dandi causa, sed faciendi causa agi, id est, non ut reus fideiussori vel mandatori pecuniam debitam solvat, sed ut obligatione eos liberet, qua ipse sese obligavit. Interdum agit et ut cautio defensionis ipsi praestetur: fortasse enim creditor alium loco fideiussoris vel mandatoris non vult, ut supra hoc digesto didicisti.

Si multiplicaverit⁴⁾ fideiussor summam, in quam L. 45. §. 6. fideiussit, sumtibus ex iusta causa factis⁵⁾, eam prae- D. XVII. I. stat, qui mandavit.

4) si multiplicaverit] Pro te contractus cuiusdam nomine fideiussi. Sumtus ex iusta causa fecisti, ut summa, in quam pro me fideiussisti, multiplicaretur. Hos sumtus praestare necesse habeo.

Cyrilli. Si fideiussor ex iusta causa sumtus fecit, eos consequitur.

5) sumtibus ex iusta causa factis] Stephani. Quid enim si iustam causam esse ratus cum creditore litigaverit et sumtus in litem erogaverit, aut cum frumenti vel alius cuiusdam rei nomine fideiussisset, ad transportandum illud frumentum haud exiguas impensas necessario erogaverit? (nam hoc dig. 20. Celsus ait) aut etiam adversarius, qui e potentioribus erat, magno eum damno affecerit?

Si periculo debitoris mei⁶⁾ a debitore eius sti- L. 45. §. 7. pulatus sum, adversus eum mandati actio mihi est in D. eod. id, quod minus a promissore consequi poterō: debitor enim, qui debitorem suum delegat⁷⁾, tunc liberatur, cum creditor hunc acceperit, non cum periculo debitoris sui ab eo stipuletur. Sed et si mandatu fideiussoris⁸⁾ cum reo egero, liberatur quidem fideiussione, sed mandati actione⁹⁾ tenetur.

6) si periculo debitoris mei] Decem mihi debebas: quorum nomine interpellatus debitorem tuum mihi delegasti. Quod cum recusarem, periculo tuo ut hunc acciperem, mihi mandasti. Cum in iudicio eum convenissem, totam pecuniam debitam ab eo, quia praesenti tempore solvendo non erat, consequi non potui. Mandati tecum agam, id exacturus, quod minus a debitore delegato consequi poterō, quamvis hoc mandatum ad rem tuam pertineat. Idque merito: tunc enim, qui debitorem suum creditori delegat, liberatur, cum creditor delegatum acceperit, nec vero cum periculo debitoris ab eo stipuletur. Idem iuris erit, si cum fideiussorem convenire vellem, mandato eius obtemperans cum reo egi: nam hoc quoque casu id, quod minus a debitore consequi potuero, a fideiussore mandati actione petam. Nam mandatum nunc a fideiussore datum pristinam obligationem sustulit, meritoque ex eo mandati actio mihi competit.

7) qui debitorem suum delegat] Hoc est: quod dicitur, eum, qui debitorem suum delegat, videri solvisse, et ab obligatione liberari, tunc locum habet, cum creditor a debitore, quem solvendo esse existimat, stipulatur: quod semper praesumitur, ut didicisti ex his, quae Pomponius dig. 26. ait: non etiam, cum periculo delegantis stipulatur.

ο) Sic Cod. Coisl. Fabr. καταδέξεται. ρ) Idem scholium habet Cod. Coisl. et Fabr. lit. u. T. II. p. 188. q) γὰρ deest apud Fabr. r) Fabr. διληγατεῖον. s) Fabr. αὐτοῦ. t) Fabr. ἡς κερ. u) Fabr. ἐποίησε. v) Fabr. addit: ὡς κερ. κβ'. θέμ. γ'. τούτου τοῦ βιβλίου.

κατὰ ἐντολὴν τοῦ ἐγγυητοῦ] † Τοῦτο^{w)} νόησον κατὰ τὸ πάλαι κρατοῦν· σημερον γὰρ καὶ μὴ βουλόμενος ὁ δανειστής ἀναγκάζεται πρῶτον κατὰ τοῦ πρωτοτύπου κινήσει καὶ οὕτω κατὰ τοῦ ἐγγυησαμένου αὐτόν. [Sch. x. II. 188.]

* Ἀδιασπίκτως τοῦτο νόει· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ χρεώστου μετατιθέντος κατὰ δελεγατίονα ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀγωγήν, κατὰ διάσειν λέγομεν, εἰ μὲν εἴη ἡ δελεγάτευστος χωρὶς αἰρέσεως, ἐλευθεροῦται ἔκτοτε ὁ δελεγατέυστος· εἰ δὲ μετὰ αἰρέσεως ἐξ αὐτοῦ τοῦ δελεγατέυστατος, πάντως αὐτὸν ἔλκεσθαι, διότι νέος εἰσῆχθη ἐνοχος. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐγγυητοῦ, ἐπειδὴ ἐξῆν τὸ παλαιὸν τῷ δανειστῇ, καθ' οὗ ἠθέλε, κινεῖν, εἴτε κατὰ τοῦ πρωτοτύπου^{x)}, καὶ ἀμφοτέροι ὑπὸ ἐνοχίᾳ εἴων, οὐδὲν δὲ νέον παρεσχέθη, εἰκότως, κἂν ἐναγάγη ὁ δανειστής κατὰ ἐντολὴν τοῦ ἐγγυητοῦ κατὰ τοῦ πρωτοτύπου, κινήσει κατ' αὐτοῦ τὴν μανδάτι, οὐ τὴν ἀπὸ τῆς ἐγγυῆς κοιτρωσίαν, ἀλλὰ τὴν ἄλλην κοιτρωσίαν τὴν ἀπὸ ἐντολῆς δια τὸ νοβατευθῆναι. τῶς δὲ γνώσκει καὶ τοῦτο, ὡς, εἰ μὴ βούλεται ὁ δανειστής, ἔτερον χρεώστην οὐ δεχεται.

τῇ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆ] * Τοῦ Ἄνων. Σημειώσαι, ὅτι ἡ μανδάτι ἐνοβάτευσσε τὴν ἐξ σπιτουλάτου.

L. 46. D. XVII. 1. μς'. y) Ἐὰν ὁμολογήσαντά σε ἑκατὸν νομίματα δίδουαι, εἰ μὴ παρόσχης Πέτρον, ἐγγυήσωμαι, καὶ ἀγόρασω Πέτρον^{z)} ἥτινος, καὶ καταβάλω^{a)} διὰ τὸ μὴ στοιχηθῆναι τὰ ὀ. νομίματα, ἕξω τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγήν· ὅτε μὲν γὰρ φανερά ἐστιν ἡ ἐντολή, οὐ δεῖ παρεξιέναι· ὅτε δὲ ἀφανῆς ἢ πολλῶν αἰτιῶν, δύναται ὁ ἐνταλθεὶς καὶ δι' ἑτέρων δόσεων ἐπὶ συμφέροντι τῷ ἐναγομένῳ πληροῦν αὐτό, καὶ κινεῖν τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγήν.

ἐὰν ὁμολογήσαντά σε] Ὁμολογήσας δίδουαι Τίτῳ Σίχον τὸν οἰκίτην· εἰ δὲ μὴ δώσεις, παρεξίεν αὐτῷ νομίματα ὀ. ἡγγυησάμεν σε βουλόμενος, μὴ ὑποπειν σε τῇ ποιῆ τῶν ὀ. νομίμων ἐκ τοῦ μὴ καταβαλεῖν τὸν Σίχον. μικροῦ τιος ἀγοράσας τὸν Σίχον τιμήματος κατέβαλον ὑπὲρ σοῦ. ἠρώσει μοι ἡ μανδάτι, τὸ ὑπ' ἐμοῦ προσφάσει τοῦ Σίχου τίμημα καταβεβλημένον ἀποσώζουσα. καρονικῶς γὰρ ἐπὶ τῷ μανδάτῳ οὗτος ὁ τύπος κρατεῖται, ὥστε, ἡρῖκα κέροντι τῷ μανδάτῳ περιέγεται, μὴ δὲν ἡμᾶς τὸν τοῦ μανδάτου τύπον παρεξιέναι· οἷον ἐνετελιμην σοι, ἐν τῷδε τῷ τόπῳ κτίσαι μοι οἶκον· ἐν ἐτέρῳ τόπῳ κτίσας κατέχη. τὴν μανδάτι τότε οὐ δύνατον εἰπεῖν, ὅτε παρεξίεν τὸν τύπον τοῦ μανδάτου, καὶ ἐνοχὸς γίνῃ τῇ μανδάτι. [εἰ δὲ ἐγκτεῖται τῷ μανδάτῳ^{b)}] εἰ δὲ πολλὰς αἰτίας ἐνέγραφα, εἰπὼν λόγον χάριν, ὅτι παρασκευάσον με ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ κρεδύτωρος, ἢ καταβαλῶν αὐτά, ἢ ἀκεπιλατόν μοι ποιῆσαι παρασκευάσαν αὐτὸν, σὺ δὲ μηδὲν τούτων πράξεις, ἐτέρῳ δὲ με τῷ τρόπῳ ἐνοχῆς ἀπαλλάξεις, ὥστε τὸ γινώσκον ἐς ἐμὴν συντελεῖν ὠφέλειαν· ἐπεισας γὰρ αὐτὸν ἐν διαθήκῃ).

φανερά ἐστιν ἡ ἐντολή] † Οἷον^{d)} ὡς ἐπὶ τοῦ παρόντος θέματος, ἐνθα τις ἐπρωτηθῆ^{e)} Σίχον τὸν οἰκίτην ἢ ἐκ παραβουσίας ὀ. νομίμων, γέρονε^{f)} ἐγγυητής· ἔδοξε γὰρ ἐντέλλεσθαι αὐτῷ, ὅτι^{g)} ἐγγυησάμεν με, ὅτι δίδωμι^{h)} τὸν Σίχον ἢ τὴν ποιῆν. [Sch. y. II. 189.]

οὐ δεῖ παρεξιέναι] * Τὰ βασιλικὰ λέγει, ὅτι ὁ ἐνταλθεὶς ὅπῃ ἴθι, ἐκεῖνο ὀφείλει ποιεῖν καὶ μὴ παρεξιέναι τὴν ἐντολήν. ἀνάγ. καὶ τὸ ε. κεφ. καὶ τὸν παλαιόν. ὅτε μέντοι ἀφανῆς ἐστιν ἡ πολλὰς αἰτίας ἔχει ἐγκειμένας, τότε δύναται ὁ ἐνταλθεὶς καὶ διὰ τρόπου μὴ ἐκφανηθέντος ἐν τῇ ἐντολῇ πληροῦν ταύτην ἐπὶ συμφέροντι τοῦ ἐντελιμένου. τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ὅτε ἀφανῆς ἐστιν, καθὼς καὶ οἱ ἐπ' αὐτῷ φασιν παλαιοί, καὶ τὸ β. θέμα τοῦ β. κεφ. καὶ ἡ ἐκεῖ πρώτη παραγραφή τοῦ Στεφάνου.

ἀφανῆς ἢ πολλῶν αἰτιῶν] † Τῆⁱ⁾ γὰρ ὅτι^{k)} οὕτως ἐνετελιματο^{j)} ἐντέλλομαι σοι, ἀπαλλάξαι με^{l)} τοῦ ἡμετέρου δανειστοῦ· καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἐντέλλομαι σοι, καταβαλῶν τῷ ἐμῷ

8) mandatu fideiussoris] Hoc intellige secundum ius, quod olim obtinebat: hodie enim creditor, tametsi nolit, prius reum convenire cogitur, ac deinde fideiussorem eius.

Hoc indistincte accipe: nam quantum ad debitorem, qui delegatione a se actionem transfert, attinet, distinguimus et dicimus, si quidem delegatio pura sit, delegantem liberari: sin autem sub conditione sit ab ipso delegante dicta, omnino eum teneri, quia novus debitor assumtus sit. Quantum autem ad fideiussorem attinet, cum iure antiquo creditori utrum vellet, debitorem vel fideiussorem, convenire liceret, et uterque obligatus sit, nec novum quid adiectum sit, creditor, etiamsi mandatu fideiussoris cum reo egerit, merito cum fideiussore mandati ager, non quidem contraria mandati ex fideiussione, sed ex novo mandato, propter novationem. Interim hoc quoque scias, creditorem, si nolit, alium debitorem accipere non cogi.

9) mandati actione] Anonymi. Nota, mandati actione novatam esse ex stipulatu actionem.

XLVI. Si pro te, qui promisisti¹⁾, centum aureos dare, si Petrum non dederis, fideiussoro, et Petrum redemero vilis, et solvero, ne centum aureorum stipulatio committatur, mandati actionem habeo: cum enim mandatum certum est²⁾, recedi ab eo non oportet³⁾: cum vero incertum aut plurium causarum⁴⁾, qui mandatum suscepit, per alias praestationes, si hoc mandanti expedierit, mandatum exequi⁵⁾ potest, et mandati agere.

1) si pro te, qui promisisti] Promisisti, Titio servum Stichum dare: si eum non dederis, centum aureos te ei praestitutum. Pro te fideiussi, ne poenae centum aureorum propter Stichum non datum obnoxius esses. Vili pretio Stichum redemi et pro te dedi. Mandati actio mihi competet, qua pretium Stichi nomine a me solum mihi servatur. Regulariter enim in mandato haec forma obtineat, ut, quoties certum quid mandato contineatur, mandati formam excedere nos non oportet: puta mandavi tibi, ut in certo loco domum mihi extrueres: si in alio loco aedificasti, teneris. Tunc mandatum dici non potest, cum formam mandati excesseris, et mandati teneris. Sed si mandato plures causas inscripsi, puta mandans tibi, ut me a creditore meo liberes, aut solvendo, aut efficiendo, ut ille debitum acceptum mihi ferat, tu autem nihil horum feceris, alio autem modo me obligatione liberaveris, ut, quod factum est, mihi expediat: (persuasisti enim creditori, ut in testamento liberationem mihi legaret,) mandati ages.

2) mandatum certum est] Verbi gratia, ut hoc casu, cum pro eo, qui Stichum servum, aut si eum non dederit, centum aureos dare promisit, quis fideiussor extitit: videtur enim ipsi mandare: Fideiube pro me, me Stichum aut poenam daturum.

3) recedi ab eo non oportet] In Basilicis dicitur, eum, cui certum quid mandatum sit, illud facere neque recedere a mandato debere. Lege et cap. 5. et Antiquum. Cum tamen mandatum incertum est, aut plures causas continet, tunc mandatarius per modum quoque mandato non expressum illud in utilitatem mandantis exequi potest. Idem iuris est, et cum mandatum incertum est, ut et Antiqui hoc loco dicunt, et them. 2. cap. 2. et prima adnotatio Stephani ibi posita.

4) incertum aut plurium causarum] Quid enim, si quis ita mandaverit: Mando tibi, ut me a creditore meo liberes: non dixit, se mandare tibi, ut cre-

w) Hoc scholium totidem verbis exhibet Cod. Coisl. et Fabr. lit. x. T. II. p. 188. sq. x) Deesse videtur εἴτε κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ. y) μς'. Fabr. Deest in Cod. Coisl. z) Sic Fabr. Cod. Coisl. τὸν Πέτρον. a) καὶ καταβάλω Fabr. Deest in Cod. Coisl. b) Hoc supervacaneum est in Cod. Coisl. Ideo uncis inclusi. c) Deesse nonnulla videntur, fortasse, κινήσεις τὴν μανδάτι. d) Idem scholium habet Cod. Coisl. et Fabr. lit. y. T. II. p. 189. e) Fabr. ἐπρωτηθῆς. f) Fabr. δέδωκεν ἐγγυητήν. g) ὅτι deest apud Fabr. h) Fabr. δίδωσ. i) Idem scholium habet Cod. Coisl. et Fabr. lit. z. T. II. p. 189. k) ὅτι deest apud Fabr. l) με Fabr. omittit.

δανεισθῆ τα ἰ. ^μ) νομίματα, ἄπερ αὐτῷ χρεωστώ. οὕτως θετέον ^ν). [Sch. z. II. 189.]

πληροῦν αὐτό] † Τουτέστι, τρικραῦτα βελτίονα μὲν δύναται ποιῆσαι τοῦ ἐντελειμένου τὴν αἴρεσιν, χείρονα δὲ οὐδαμῶς. [Sch. a. II. 189.]

μζ'. ο) Πομπων. Ἐὰν γυνὴ ὁμολογήσῃ ἐν προικῇ τῷ ἐγγυητῇ, ἄπερ αὐτῇ χρεωστέῃ ἀπὸ τῆς ἐγγύης ^ρ), γενομένου τοῦ γάμου δύναται παρασχῆμα τὴν περὶ ἐντολῆς ^σ) κινεῖν κατὰ τοῦ ἐναγομένου ὃ ἐγγυητῆς διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου.

ἔαν γυνὴ ὁμολογήσῃ] Ὁμολόγησε Πρῶτος Τίτιος ὁ γαμίσματα δώσειν, ἐμοῦ τὸν Πρῶτον ἐγγυησάμενον. μετὰ ταῦτα τὴν Τίτιαν ἐμνηστευσάμην· αὐτῇ λόγῳ προικός ὁμολόγησέ μοι, ἐπιδοῦναι, ἢ ἐτυχόν ἐκ τῆς ἐγγύης ἐποφέλλων αὐτῇ ποσότητά, καὶ ταύτην ἔχειν ἐπέτρεπέ μοι ὡς ἀπὸ προικός. χρόνον παραδραμόντος ὃ γάμος συνέστη. φησὶν ὃ Πομπώνιος ἀναφέρων τὸν Ἰουλιανόν, ὡς τῇ συστάσει τοῦ γάμου δύνασθαι. ^τ)

τὴν περὶ ἐντολῆς] Τότε γὰρ κυροῦται, ὡς βιβ. κγ'. πτ. γ'. διγ. η'. μέ. μς.

Ἐὰν ὁ δοῦλον ^δ) παρασχῆν ἐγγυησάμενος ἀλλότριον παράσχη, πρὶν ἢ αὐτὸν ὃ λαβὼν διὰ τῆς χρήσεως δεσπόσῃ, οὐκ ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἠλευθέρωσθῃ, οὔτε τὸν ἐναγομένον ἠλευθέρωσεν.

δοῦλον παρασχῆν ἐγγυησάμενος] Πρῶτος ἐπιτρόπησε Σεκοῦνδον γενικῶς ὁμολογῆσαι διδοῦναι οἰκέτην· ἐγγυησάμην τὸν Σεκοῦνδον. ὀλοῦμενος ἐγὼ προφασί τῆς ἐγγύης, Στίχον τὸν Τίτιον δοῦλον ἐμὸν εἶναι νομίσας, κατέβαλον τῷ Πρῶτῳ βόνα φίδε τοῦτον τὸν δοῦλον καὶ οἰόμενος, τῆς ἐμῆς αὐτὸν εἶναι δεσποτείας. οὐ δύναμαι κινήσει κατὰ Σεκοῦνδον τὴν μανδᾶτι, διὰ τὸ τὴν τοιαύτην καταβολὴν μῆτε Σεκοῦνδον, μῆτε μὴν ἐμὲ τῆς ἐροχῆς ἀπαλλάττειν. ἀλλότριον γὰρ εἶναι καὶ οὐκ ἐμὸν τὸν οἰκέτην ὑπέθεμην. εἰ δὲ Πρῶτος ὃ ἐπερωτῶν οὐσονκπιτέυσε τοῦτον τὸν οἰκέτην, ἐπειδὴ τοῦ χρέους τότε σὺν ἐμοῦ Σεκοῦνδος ἀπαλλάττειται, κινήσει κατ' αὐτοῦ τὴν μανδᾶτι.

διὰ τῆς χρήσεως δεσπόσῃ] Τοῦ Ἐνωτιοφ. Μετὰ γὰρ τὴν οὐσονκπιτίονα ἔχει τὴν μανδᾶτι, ἵνα μὴ ζήμιωθῇ· οὐκ ἄλλως δέ, ὡς οἶμαι· ὁπωσοῦν γὰρ ἐὰν ἴδιον αὐτὸν γενομένου παρώσχη, ἔχει τὴν μανδᾶτι· λοιπὸν γὰρ αὐτῷ διαφέρει.

μη'. Κελσ. Ἐὰν ἐντοκὸν χρέος ἐγγυήσωμαι, καὶ τοῦ ὑπευθύνου ἐναγομένου καὶ λέγοντος, μὴ εἶναι αὐτὸ ἐντοκὸν, ἐγὼ καταβάλω ^ι), οὐκ ἀπαιτῶ τὸν ἐναγομένον. εἰ μέντοι ἐγὼ παρὰ ^{ιι}) τοῦ δανειστοῦ ἐνήχθην, καὶ παρήγγειλέ μοι ὃ ὑπευθύνος, εἰπεῖν τὸ χρέος ἄτοκον εἶναι, καὶ γὰρ μὴ ἐπειθάρχησα, ἀπαιτῶ τὸν ὑπευθύνον, εἴ τι δέδωκα· τῆς γὰρ ὑποκλήσεώς μου φεισάμενος οὐχ ἤμαρτον.

ἔαν ἐντοκὸν χρέος] Ἐδανείσατο Τίτιος ἐπὶ ἐμῇ ἐγγυῇ νομίματα, ὁμολογήσας καὶ τὸν τόκον τελέσειν. ἐναχθεῖς ἐπὶ τὸ δικαστήριον ὃ δανεισάμενος περὶ τῶν τόκων ἐνοχλούμενος ἔφασκε, τόκον μὴ ὁμολογήσειν· ἢ γὰρ ἄγραφος τυχὸν ἢ ἢ ἐπερωτήσας, ἢ ἐγγράφος μὲν ἐγγόνει, τὸ γραμματεῖον δὲ ἢν ἀποκλιθὸς ἐν τῷ μεταξῦ. τοῖς τόκοις ἐγὼ κατέβαλον τῷ δανειστῇ. οὐ δίδωμι μοι Κοῖντος Μοῖκιος τὴν μανδᾶτι ^ι) κατὰ τοῦ Τίτιου ἐπὶ τῇ τῶν τόκων ἀπαιτήσει, ἐπειδὴ καταβαλὼν ἀνέilon αὐτῷ τὴν ἐπὶ τῶν τόκων ἀντίρρησην. εἰ δὲ ὁ δανειστής ἐχῶσει καὶ ἐμοῦ τοῦ ἐγγυητοῦ, τὸ κεφάλαιον ἀπαιτῶν με καὶ τοὺς τόκους, καὶ παρήγγειλέ μοι Τίτιος, ἀρνήσασθαι τὸ ἐν τοῖς τόκοις γεγενῆσθαι τὸ δάνεισμα, ἐγὼ δὲ τὸ ἀληθές εἰδὼς καὶ τὴν ὑποκλήσιν οὐκ ἀνεχόμενος βλάβαι τὴν ἐμάντων, οὐκ ἀποκρυψάμενος τὸ ἀληθές, τοὺς τόκους κατέβαλον, συ-

ditori decem aureos, quos ei debet, solvas. Sic casus fingendus est.

5) *mandatum exequi*] Hoc est, tunc mandatoris conditionem meliorem facere potest, deteriore non item.

XLVII. Pompon. Si uxor dotis nomine fideius- *L. 47. pr.* sori promiserit ¹⁾), quod ille ei ex causa fideiussoria *D. XVII. I.* debet, nuptiis secutis fideiussor confestim adversus reum mandati ²⁾ agere potest propter onera matrimonii.

1) si uxor — promiserit] Primus Titiae centum aureos dare promisit, pro quo ego fideiussor extiti. Posthaec Titiam mihi despondi, quae dotis nomine mihi promisit, se eam summam daturam, quam ei ex causa fideiussoria debebam, eamque mihi dotis loco habere permisit. Tempore quodam praeterlapso nuptiae secutae sunt. Pomponius refert, Iulianum dicere, simul ac nuptiae secutae sint, posse

2) mandati] Tunc enim mandatum confirmatur, ut lib. 23. tit. 3. dig. 8. 45. 46.

Si is, qui servum dare fideiussit ³⁾, alienum de- *L. 47. §. 1.* derit, priusquam is, qui eum accepit, usuceperit ⁴⁾, *D. eod.* mandati actionem non habet: neque enim ipse liberatus est, nec reum liberavit.

3) qui servum dare fideiussit] Primus a Secundo generaliter stipulatus est: Spondesne, mihi servum dare? Pro Secundo fideiussor extiti. Ego fideiussionis nomine interpellatus Stichum, Titii servum, quem meum existimavi, Primo bona fide solvi, existimans, eum ad me pertinere. Non possum mandati agere cum Secundo, quia eiusmodi solutione nec Secundus, neque ego ab obligatione liberamur. Alienum enim servum, non meum dedi. Sed si Primus stipulator hunc servum usuceperit, quia debito ego et Secundus tunc liberamur, cum eo mandati agam.

4) usuceperit] Enantiophanis. Nam post usucapionem mandati actionem habet, ne damnum incurrat: non alia autem, ut opinor, ratione: nam si quocumque modo eum suum factum dederit, habet mandati actionem: interest enim eius.

XLVIII. Celsus. Si sub usuris creditam pecu- *L. 48. pr.* niam ¹⁾ fideiussero, et cum reus in iudicio conventus *D. eod.* affirmaret, pecuniam non esse sub usuris creditam ²⁾, ipse solvero ³⁾, eam pecuniam a reo non petam ⁴⁾. Si tamen, cum a creditore convenirer, reus denuntiaverit mihi, ut dicerem, pecuniam sub usuris debitam non esse, nec obtemperavi, a reo petam, si quid solvi: nam si pepercui existimationi meae, culpa reus non sum.

1) si sub usuris creditam pecuniam] Titius, pro quo fideiussi, mutuum pecuniam sumpsit et usuras quoque promisit. Debitor in iudicio conventus et usurarum nomine interpellatus, usuras se promississe negabat: fortasse enim stipulatio in scriptis non erat concepta, aut scripta quidem erat, sed cautio interea perierat. Usuras creditori solvi. Quintus Mucius mandati actionem adversus Titium usurarum nomine mihi non tribuit, quia, cum solvi, effeci, ne de usuris contradicere Titius posset. Sed si creditor me fideiussorem sortis et usurarum nomine convenerit, et Titius mihi denuntiaverit, ut pecuniam sub usuris creditam esse negarem, ego vero cognita veritate, cum existimationem meam laedi nollem, veritate non occulta usuras solvero,

μ) Fabr. ὁ. ν) οὕτως θετέον Fabr. omittit. ο) μζ'. Fabr. Deest in Cod. Coisl. hoc signum numeri. ρ) Fabr. ἀπο τῆς ἐγγύης. Deest in Cod. Coisl. σ) Cod. Coisl. addit ἀγωγὴν, quod Fabr. omittit. τ) Reliqua huius scholii desunt. s) Sic Fabr. Cod. Coisl. δοῦλην. t) Sic Cod. Coisl. Fabr. καταβάλλω. υ) Sic Fabr. Cod. Coisl. περὶ. v) Sic lego. Cod. Coisl. τὴν κομμοδάτι.

χωρεῖ μοι τότε ὁ Κοῖντος Μούκιος κινεῖν τὴν μανδάτι. καὶ ὁ λογισμὸς ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ προτέρου θέματος δοκεῖ μὴ φυλάττειν τὴν πίστιν ὁ ἐγγυητής, ἀνεὶ τὴν δεβλιωρὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ κερήσθαι ταῖς οἰκείαις δικαιολογίαις· λοιπὸν γὰρ δευτεροῦ ἀποδεικνύον ἢ τὸ τῶν τόκων. ἐπὶ δὲ τοῦ β. θέματος οὐ καὶ πρὸς βλάβην γίνεσθαι τῷ ἐγγυητῇ, διότι τῆς οἰκείας υπολήψεως ἐφείσαστο, τὸ ἀληθὲς εἰπὼν· ὅθεν ἐπιτρέπεται κινεῖν τὴν μανδάτι.

Στεφ. *) † Θέξ, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς τόκοις ἰδικῶς ἡγγυησάμεν· ἄλλως γὰρ ἐπὶ τοῖς τόκοις οὔτε ἐγγυητής, οὔτε μανδάτωρ κατέχεται, ὡς κεῖται βιβ. η. τοῦ κωδ. τιτ. μ'. διατ. ι. [Sch. b. II. 189.]

Ἀνάγνωθι βιβ. η. τοῦ παρόντος συντάγματος τῆς λοκάτι, διατ. ν'.

μη εἶναι αὐτὸ ἔντοκον] * Ζήτει τὸ α'. θεμ. τοῦ κθ. κεφ. καὶ προσεζες τοῖς ἐκεῖ.... τὸ ἀγνοῶν, λέγει, καταβάλλει· ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσετέθη, ἀλλ' ἠρκέσθη τῷ λέγοντος ὀφθαλμῷ. καὶ σκοπητέον, μήπου κἀνταῦθα τὴν εἰδησιὴν ἀπαιτεῖ.

ἐγὼ καταβάλλω] * Σφόδρα παρὺς ἢ ὁ ἐγγυητής εἰς τὴν τοῦ φάκτου ἀγνοίαν, ὅτι ἐναχθέντος τοῦ ὄσου εἰς τὸ δικαστήριον καὶ λέγοντος, μὴ ἔντοκον εἶναι τὸ χρέος, αὐτὸς παρών ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἡγήσασθε τοῦτο. διὰ τοῦτο ὁ νομοθέτης περὶ τῆς ἀγνοίας οὐδὲν τι προσέθεκεν. ἐμφαίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἐνοίας τῶν ἐξῆς ὀφθαλμῶν· οἷον ἀπὸ τοῦ, παρηγγεῖλέ μοι ὁ ἐναχόμενος, καὶ τοῦ, κἀγὼ μὴ ἐπειθήσομαι, ὅτι παρόντα ἐν τῇ αὐτῇ πόλει θεματίζει τὸν ἐγγυητῆν. ὅρα δὲ, πῶς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ θεματίζει τὸν κθ. κεφ. ἐπιγάγε τῷ ἀγνοῶν καταβάλλει, τὸ, ἢ δὲ μεγάλη ἀμέλεια τοῦ ἐγγυητοῦ ἔοικε δόλω. κἀνταῦθα γὰρ μεγάλη ἀμέλεια ἐστὶν τὸ, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἢ τῇ πόλει παρόντα τὸν ἐγγυητῆν ἀγνοῶν, δικασσάσθαι τὸν ὄσον καὶ ἀντιθέσθαι περὶ τόκων, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐν εἰδησιῇ προληψέως ἢ νομοθεσίας ἐτέθη.

οὐκ ἀπαιτῶ τὸν ἐναχόμενον] Στεφ. Τοῦτο, ἐπειδὴ τὸ ὄσον ἐναχόμενον παρηγγεῖλεται, μήτε ὀφθαλμῶς παρὰ τοῦ δανειστοῦ· εἰ γὰρ ἢ αὐτὸς ὁ ἐναχόμενος, τότε, κἀν παρηγγεῖλεται ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου, φειδόμενος δὲ τῆς οἰκείας υπολήψεως κατέβαλεν, ἔχει τὴν μανδάτην· πανταχοῦ γὰρ ἔγνωσ, ὅτι δεῖ τὸν ἐγγυητῆν δι' ἀγαθὴν πίστιν παρεῖναι τῷ ἐγγυηθέντι.

L. 48. §. 1. 2. "Οτε ἐντέλλομαι σοι*) δανείσαι ὡς πρῶτοντί μοι D. XVII. 1. πραγμάτων διοίκησιν, ἐφ' ᾗ καὶ τὸ γραμματεῖον δοθῆναι μοι καὶ τὸν κίνδυνον καὶ τὸ κέρδος ἐμὲ ὄσῃν, ἐντολή ἐστίν. εἰ δέ, ἢ ἦτινι θέλης, δανείσης, καὶ σοι παραθῆ, καὶ τοὺς τόκους λάβῃς, μόνος δὲ ὁ κίνδυνος εἰς ἐμὲ φέρεται), ἢ ἐπεὶ τὴν φύσιν ἐστὶ τῆς ἐντολῆς· ὡσπερ ἐάν ἐντέλλομαι σοι, ἀγοράσαι μοι ἄγρον, ὃν ἂν θέλης.

ὅτε ἐντέλλομαι σοι] Ἐάν ἐντέλλομαι σοι, ἵνα δανείσης Τιτίῳ χρήματα, ἐμοὶ πρῶτον τὸ ὄλον, ὥστε τὸν κίνδυνον ἐμὲ ὄσῃν τῆς ἀπορίας τοῦ δανεισθέντος, ἐμὸν εἶναι καὶ τὸ κέρδος, εἴ τις τόκος ἐντέθεν καταβάλλεται, συνέστηκε τὸ μανδάτον. εἰ δὲ ἐντέλλομαι σοι, ἵνα ἐαυτῷ πράξῃς τὸ πρῶτον καὶ κατὰ τὴν σὴν κρίσιν καὶ γνώμην γενήσῃται τὸ γραμματεῖον, τοῦτέστιν, ἵνα σὺν, ἐάν βουλήθῃς, δανείσας τόκους κερδάσῃς, ἐγὼ δὲ ὑποκίμαι τῷ ἐντέθεν κινδύνῳ, ὑπερβάνει τοῦτο τοῦ μανδάτι τὸν τύπον, καὶ οὐ κατέχομαι τῇ μανδάτι· ὡσπερ ἐάν ἐντέλλομαι σοι, ἵνα μοι, ὃν βουλήθῃς, ἀγοράσῃς, ἀγοράσας δὲ σὺ τὸν ἄγρον ἐξημιώθῃς.

Κυρίλλου. Ἐάν ἐντέλλομαι σοι, δανείσαι τινι ἐμῷ κινδύνῳ καὶ κέρδει, μανδάτον ἐστίν· εἰ δὲ σὺ κινδύνῳ καὶ κέρδει, οὐκ ἐστὶν μανδάτον, ὡσπερ εἰ ἐπέτρεψά σοι, ὃν θέλης ἄγρον, ἀγοράσαι μοι.

τὸ κέρδος ἐμὲ ὄσῃν] Στεφ. Μὴ ἐναπιωθῆ σοι τὸ εἰρημένον πανταχοῦ, ὅτι γραμματεῖον εἶναι δεῖ τὸ μανδάτον· καὶ ἐνταῦθα γὰρ ὁ ἐντελλόμενος ἐστίν, οὐ μὴ ὁ ἐνταλθεῖς.

ἢ τινι θέλης] † Ζήτει βιβ. ιγ'. τιτ. β'. κεφ. α'. θέμα ζ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. καλῶς τὸ ὅτινι θέλεις· εἰ γὰρ εἶπον τῷ δεῖν, ἐπέχομαι. [Sch. c. II. 189.]

w) Idem scholium habet Cod. Coisl. et Fabr. lit. b. T. II. p. 189. Nomen Stephani apud Fabr. deest. x) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἐντέλλομαι omisso σοι. y) Sic reposui. Fabr. et Cod. Coisl. φέρεται.

Quintus Mucius mandati actionem mihi concedit. Et ratio haec est: priore enim casu fidem servare fideiussor non videtur, utpote qui debitori facultatem, allegationibus suis utendi, ademerit: nam usuras deberi difficile probari poterat. Secundo autem casu damno fideiussori esse non debet, quod vera dicens existimationi suae pepercit: itaque mandati agere ei permittitur.

Stephani. Pone, me specialiter usurarum quoque nomine fideiussisse: aliter enim nec fideiussor, nec mandator in usuras obligantur, ut lib. 8. Cod. tit. 40. const. 10.

Lege lib. 8. huius partis, tit. locati, dig. 50.

2) pecuniam non esse sub usuris creditam] Quaere them. I. cap. 29. et attende, quod ibi dicitur, *ignorans solvit*: hoc autem loco nihil eiusmodi additum est, sed verbis, *cum affirmaret*, contentus fuit. Et videndum est, ne hoc quoque loco scientiam exigit.

3) ipse solvere] Valde crassa erat facti ignorantia fideiussoris, qui, cum reus in iudicio conveniretur et affirmaret, pecuniam non esse sub usuris creditam, ipse in eadem civitate praesens hoc ignoravit. Ideo Iureconsultus de ignorantia nihil addidit. Ostenditur etiam sensu sequentium verborum, puta ex verbis, *reus mihi denuntiaverit*, et verbis, *nec obtemperavi*, Iureconsultum de fideiussore in eadem civitate degente loqui. Vide, quomodo themate dicto cap. 29. verbis, *ignorans solvit*, addiderit: *magna autem negligentia fideiussoris dolo proxima est*. Nam hoc quoque loco magna negligentia in eocernitur, quod fideiussor in eodem loco vel in eadem civitate degens ignorat, reum litigare et usurarum petitioni contradicere, ideoque, quia fideiussor scire hoc praesumitur, ita a Iureconsulto responsum est.

4) eam pecuniam a reo non petam] Stephani. Hoc ideo, quia, cum reus conveniretur, hoc denuntiatum erat, nec ipse fideiussor a creditore interpellatus fuerat: nam si fideiussor ipse contentus esset, isque, licet a reo denuntiatum esset, suae existimationi parcens solverit, mandati habet actionem: nam ubique didicisti, fideiussorem bonam fidem reo praestare debere.

Cum mando tibi⁵⁾, ut pecuniam credendo negotium mihi geras, et chirographum mihi praestes, et periculum et emolumentum ad me respiciat⁶⁾, mandatum est. Si vero, ut cui volueris⁷⁾, credas, et tibi negotium geras, et usuras recipias, periculum vero duntaxat ad me pertineat, ultra naturam mandati est⁸⁾: quemadmodum si mando tibi, ut fundum mihi emas⁹⁾, quem volueris¹⁰⁾.

5) cum mando tibi] Cum mando tibi, ut Titio pecuniam credendo negotium totum mihi geras, ita ut periculum inopiae debitoris ad me pertineat, et emolumentum usurarum inde solutarum meum sit, mandatum contrahitur. Sed si mando tibi, ut tibi negotium geras et ex tuo arbitrio et voluntate cautio exponatur, ita ut pecuniae creditae usuras percipias, periculum autem ad me pertineat, hoc mandati formam excedit, nec teneor mandati: quemadmodum si mando tibi, ut, quem volueris fundum, mihi emas, tu vero fundo emto damnum passus es.

Cyrilli. Si mando tibi, ut meo periculo et emolumento credas, mandatum est: sed si, ut tuo periculo et lucro credas, non est mandatum, quemadmodum si mando tibi, ut, quem fundum volueris, mihi emas.

6) emolumentum ad me respiciat] Stephani. Ne credas obstare, quod ubique dicitur, mandatum gratuitum esse debere: nam hic quoque mandator lucrum sentit, non mandatarius.

7) cui volueris] Quaere lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 7. et ibi adnotationem. Recte, *cui volueris*: nam si dixi, crede illi pecuniam, teneor.

ὑπερ τὴν φύσιν ἐστὶ τῆς ἐντολῆς] Τοῦ Ἄνων. Οὐτε γὰρ γρατοῦνόν ἐστιν· λοιπὸν γὰρ οὐκ εἶπε, δυνείσον τῷδε, ἀλλ' ὥτινι θέλεις.

† Οὐτε γὰρ ἡ ἀγαθὴ πίστις συγχωρεῖ τινι ἐξ ἀλλοτρίου κερδαίνειν. [Sch. d. II. 189.]

ἀγοράσαι μοι ἀγρόν] † Ἐξ ἐμῶν χρημάτων. [Sch. e. II. 189.]

ὃν ἂν θέλῃς]. Στεφ. Σημείωσαι, ὅτι οὐκ ἔρωται τὸ μανδάτον, εἴν ἐπω σε ἀγοράσαι μοι ἀγρόν οἰονδηροτε. Ἐτερόν ἐστιν, εἰ ἐνετείλαμην σοι εἰπών, ὡς βούλη, διοικήσον μου τὰ πράγματα· ἔρωται γὰρ ἐνταῦθα τὸ μανδάτον καὶ ἀγαθὴν ἀπαιτεῖ τὸν ἐνταλθέντα πίστιν, ὡς ἐν τῷ ζ. μονθά- ρεις διγ. καὶ δηλὸς ὁ λογισμὸς. Ἐνθα μὲν γὰρ εἰπὸν σοι, ἀγοράσον μοι ἀγρόν οἰονδηροτε, αὐτὴν τὴν ἀρχὴν ἀδελόν ἐστὶ τὸ τοῦ ἐνταλθέντος πρᾶγμα ἢ σῶμα· ἔνθα δὲ εἶπον, ὡς θέλεις, διοικήσον μου τὰ πράγματα, εὐθέως μὲν τὸ τοῦ ἐν- ταλθέντος σῶμα δηλόν ἐστιν, τῆς δὲ τοῦ ἐνταλθέντος ἡρητηα γνώμης ἢ διοικήσεως. πρὸς δὲ τοῖς ἑτερόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐπη- γαγον τὸ οἰονδηροτε, ἀλλὰ μόνον εἶπον, ἐντέλλομαι σοι, ἀγο- ράσειν ἀγρόν, οἷον ἂν θέλῃς· τότε γὰρ ἔδοξα αὐτῷ ἐντέλλε- σθαι, boni viri arbitrato τὸν ἀγρόν ἀγοράσαι. καὶ τὴν τοιαυτὴν σημασίαν ἔχει ἐν τῷ ἐξῆς βιβ. τιτ. α. διγ. ζ. καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τίτλῳ δὲ λεγῆται διγ. σε. καὶ βιβ. ν. τιτ. ιζ. διγ. κβ. ἄμεινον οὖν τὸ quemvis μὴ οὕτως εἰπεῖν, ὃν βούλη, ἀλλ' οἰονδηροτε ἀγρόν, διὰ τὸ κείμενον ἐν τῷ ζ. διγ. τοῦ παρόντος τιτ. περὶ τὸ τέλος περὶ δούλου νόμιμον.

Τοῦ Ἐναντιοφάνους. Τὸ παρὸν θέμα Θεόφιλος ἐξηγου- μένος τὸ ἐμοὶ ἀπὸ τοῦ σοῦ παρέλαβε καὶ φησιν· ἀχρηστῶς σοι ἐντέλλομαι ἀγοράσειν, ὃν ἂν θέλῃς, ἀγρόν. Δωροθέος δὲ λέγει, μὴ οφείλειν αὐτὸν νοεῖν πρὸς τὸ β. θέμα τὸ λέγον, ὅτι τοιοῦτον μανδάτον οὐκ ἔρωται, ὅτε ὁ κίνδυνος ἐμὸς ἐστίν, ἀλλὰ πρὸς τὸ α. ὅτι ἔρωται, ἔνθα ἐμὴ ἢ ζημία καὶ τὸ κέρ- δος, ὃν δυνείζομαι· ὡς περ ἔρωται καὶ ἔνθα εἶπω· ἀγοράσον μοι ἀγρόν, ὃν θέλεις. ἔστιν δὲ ἀπλοῦστερον τὸ θέμα, δέξα- σθαι καὶ τὸ μανδάτον ἀγρόν, ὡς τῆς ὀνομασίας τοῦ ἀγροῦ μὴ ἐντεθείσης. τὸ ἐρημένον ἐπὶ προκοῦς βιβ. κγ. τιτ. γ. διγ. ο. καὶ βιβ. με. τιτ. α. διγ. ρε. ρα. ρι.

μθ. Μαρκελ.²⁾ Ἐὰν δοῦλόν σου παρὰ Πέτρου^{α)} καλῆ πίστει ἀγοράσω^{β)}, καὶ ἐντεταμένον μου πωλήσῃς αὐτόν, ἀγνοῶν, ὃν εἶναι, ἐνέχη τῇ περὶ πράσεως ἀγω- γῆ^{γ)} τῷ ἀγοραστῇ, καὶ οὐκ ἐκδικεῖς αὐτόν παρ' αὐτοῦ. διὸ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν^{δ)} οὐκ ἔχω^{ε)} κατὰ σοῦ, ἀλλὰ τοῦναντίον σὺ κατ' ἐμοῦ· ἴσως γὰρ διέφερέ σοι, μὴ πρᾶθῃν αὐτόν. οὐτε δὲ ἐγὼ δύναμαι αὐτόν ἐκ- δικεῖν. εἰ δὲ ὁ κληροδότης^{ς)} σου ἀγοράσει ὃν^{ε)} πρᾶ- ζμα, καὶ πωλήσῃ^{η)} αὐτὸ κατὰ ἐντολήν^{ι)} σου, οὐκ ἐκδικεῖς μὲν αὐτό, ἔχεις δὲ κατὰ τοῦ πωλήσαντος τῷ κληροδότῃ σου τὴν περὶ πράσεως ἀγωγὴν, δικαίῳ κληρονομίας^{κ)}.

ἐὰν δοῦλόν σου] Τινὸς δεσπόσαντος Στίχου τοῦ οἰκέ- του, τοῦτον τὸν οἰκέτην ἐπώλησέ τις ἐμοὶ βόνα φιδε ἀγο- ράσοντι. ἐνεμοῖν αὐτόν παρὰ μηδενὸς ὀχλούμενος. μισρόν ὑστερον ἐνετείλαμην Τίτῳ, ὃς ἦν Στίχου δεσπότης, πωλήσαι τοῦτον τὸν οἰκέτην τῷ βουλομένῳ. ἀγνοῶν ὁ Τίτιος, ὅτι τῆς αὐτοῦ δεσποτίας ἦν ὁ Στίχος, εἶναι δὲ αὐτόν ὑποπτεύσας συνεφώησε Πρίμῳ πιπράσκειν αὐτόν νομίμασιν ἰ. ζητοῦμεν, εἰ μετὰ ταῦτα γνοῖς, ἴδιον εἶναι τὸν οἰκέτην, δύναται ἀβλα- βῶς ὑποθέσθαι. καὶ φησιν ὁ Μάρκελλος, ὅτι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα Τίτιος ὡς προκουράτωρ τὸν οἰκέτην πιπράσκειν συνε- φώησε, ἔροχος γενήσεται τῇ ἐξ ἔμπτῳ ἐπὶ τῷ τοῦτον παρα- δοῦναι. εἰ δὲ μῆτω μαθῶν, ἐαυτοῦ τὸν Στίχον εἶναι, παρέ- δωκεν, οὐ δύναται κινεῖν ἰσχυρῶς τὴν ἰν ἑμ'· εἰ γὰρ πειραθῆ τούτο πράξει, ἐκβάλλεται τῇ ῥεῖ ἰουδικαίῳ παραγραφῇ, ἀρα δὲ λαβὼν τὰ ἰ. νομίματα παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀναγκάζεται, μὴ διὰ τῆς μανδάτου αὐτὰ παρασχεῖν; καὶ λέγομεν, οὐδ' αὖτως, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου κινεῖ κατ' ἐμοῦ τὴν κοντραρίαν μαν-

8) ultra naturam mandati est] Anonymi. Non enim gratuitum est: nam non dixit, crede huic, sed, cui volueris.

Neque enim bona fides patitur, ut quis ex alieno lucrum sentiat.

9) ut fundum mihi emas] Ex mea pecunia.

10) quem volueris] Stephani. Nota, non valere mandatum, si dixero, quemlibet fundum mihi eme. Aliud est, si mandavero tibi, ut negotia mea, prout volueris, geras: hic enim mandatum valet et bonam fidem mandatarii exigit, ut dig. 60. discas. Et ratio manifesta est. Nam si tibi dixero, quemlibet fundum mihi eme, ab initio res vel corpus, ad quam quodve mandatum pertinet, incerta sunt: sin autem dixero, negotia mea, prout volueris, gere, res, ad quam mandatum spectat, statim certa est, administratio autem ab arbitrio mandatarii pendet. Praeterea aliud est, si non dixi, quemcumque, sed, qualem volueris fundum, mihi eme: tunc enim mandare ei videor, ut boni viri arbitrato fundum emat. Eiusmodi sensum habet libro sequenti tit. I. dig. 7. et de legatis I. dig. 75. et lib. 50. tit. 17. dig. 22. Rectius igitur est, ut verbum quemvis non significet, quem volueris, sed, quemcumque fundum, propter id, quod dig. 7. huius tit. circa finem de servo dicitur.

Enantiophanis. Theophilus hoc thema explicans illud mihi pro tibi accepit et ait: inutiliter tibi mando, ut agrum emas, quem velis. Dorotheus autem ait, non debere eum spectare ad them. 2. quo dicitur, mandatum tale non valere, cum periculum meum sit, sed ad them. 1. quo dicitur, valere mandatum, si periculum et commo- dum eorum, quae mutuo dantur, ad me pertineant: sicuti valet et si dixero: eme mihi agrum, quem velis. Simplicius autem thema est, si mandatum pro irrito habeamus, quod nomen agri adiectum non sit. Hoc dicitur de dote lib. 23. tit. 3. dig. 70. et lib. 45. tit. 1. dig. 115. 101. 110.

XLIX. Marcellus. Si servum tuum¹⁾ a Petro L. 49. bona fide emi, et mandatu meo eum vendideris²⁾, D. XVII. 1. ignorans, tuum esse, actione venditi emtori teneris, nec eum vindicare potes. Ideo mandati actionem adversus te non habeo, sed per contrarium tu adversus me³⁾ habes: fortasse enim tua interfuit, eum non vendi. Neque vero ipse vindicare eum possum. Quodsi is, cui heres extitisti⁴⁾, rem tuam emerit, eamque mandatu tuo vendidero, vindicare quidem eam non potes, adversus eum autem, qui ei, cui heres extitisti, vendidit⁵⁾, ex emto actionem iure hereditario habes.

1) si servum tuum] Stichum servum alienum quis mihi bona fide ementi vendidit. Servum a nemine interpellatus possidebam. Paulo post Titio, qui Stichi dominus erat, mandavi, ut hunc servum ei, qui vellet, venderet. Titius ignorans, Stichum suum esse. sed id suspicatus cum Primo pepigit, ut huic eum decem aureis venderet. Quaerimus, an, si postea cognoverit, servum suum esse, eum pignori dare possit? Et ait Marcellus, quamvis Titius quasi procurator servum vendere pactus sit, tamen ex emto teneri, ut eum tradat. Quodsi, cum nondum sciret, Stichum suum esse, eum tradiderit, in rem agere cum effectu non potest: nam si hoc facere tentaverit, rei iudicatae exceptione submovetur. Num autem decem aureos, quos ab emtore accepit, mandati actione mihi praestare compellitur? Minime. Imo per contrarium mecum mandati contraria agat, in id, quod intererat eius, servum non vendi. Nam si scisset, ser-

²⁾ Marcell. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. Legitur L. 49. et in Sch. u. ad Basil. XXXVIII. 9. cap. 5. Fabr. T. V. p. 146. ubi textum nostro antiquiorem exhiberi, ex verbis latinis in textu retentis colligi potest. ^{α)} Schol. Τίτου. ^{β)} Schol. βόνα φιδε ἀγοράσεως. ^{γ)} Schol. τῇ ἐξ ἔμπτῳ. ^{δ)} Schol. τὴν μανδάτου. ^{ε)} Schol. οὐκ ἔχω. ^{ς)} Schol. τιστάτωρ. ^{η)} Schol. σου. ^{ι)} Schol. πωλήσει. ^{κ)} Sic Fabr. Cod. Coisl. et Schol. μανδάτον. ^{λ)} Schol. κατὰ τοῦ πωλήσαντος τῷ τιστά- τορι τὴν ἐξ ἔμπτῳ ἰούρε κερεδιτάριο.

δάτι, απαιτών με τὸ διαφέρον ἤγρον εἰς εἴτι διέφερον αὐτῶ τὸ μὴ πραθῆναι τὸν οἰκέτην· ἐνθ' ὅτε γὰρ, εἰ ἔγγω, τῆς αὐτοῦ δεσποτείας εἶναι τὸν οἰκέτην, οὐκ ἂν ἐπώλησεν ἢ καὶ πλείονος αὐτὸν ἐπίπρασεν.

ἐντελειαμένον μου πωλήσης αὐτόν] * Καλῶς¹⁾ τις πωλεῖ τὸ ἴδιον, κἂν ὡς ἀλλότριον, ἄγροισιν τοῦτο, πέπρακε, καὶ οὐ δύναται τὴν πλῆρη ἐπιγροῦς ἐκδικῆσαι αὐτὸ παρὰ τοῦ ἡγορακότος. [Sch. f. II. 189.]

* Ἐἴ τις πρῶγμα διαφέρον αὐτῶ πωλήσει πρὸς τινα κατὰ ἐντολήν τοῦ καλῆ πίστει νεμομένου, οὐ δύναται τὴν πρῶσιν ἀνατρέψαι, ἀλλ' ἔχει κατὰ τοῦ ἐντελειαμένου^{m)}. καὶ σημειώσαι, πότε ὁ πλανώμενος μετατίθησιν δεσποτείαν· ἐνταῦθα γὰρ οὐ τὸ πρόσωπον τοῦ πολούτος περιεργαζόμεθα, ἀλλὰ τοῦ ἐντελειαμένου. καὶ ζῆτει βιβ. β. τιτ. γ. κεφ. ρις. θεμ. β.

* Ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. η'. κεφ. ιε'. θεμ. γ'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ' διαφορῶν γὰρ ἔχει πρὸς τὸ κεφ. τοῦτο. ἐκεῖνο γὰρ περὶ τοῦ ἀγοράσαντος τὸ οἰκέτιον ἐν ἀγνοίᾳ φησὶν, καὶ ἐπιτρέψαντος τῷ πρῶτῳ, πραθῆναι Πέτρω. εἰς ἐκεῖνον δηλονότι ἡ δεσποτεία αὐτοῦ οὐ μεταφέρεται· ἄλλο γὰρ τὸ πιπρασκῆναι τινί, καὶ ἄλλο τὸ συναίνειν τῷ πιπρασκοντι, ὡς βιβ. β. τοῦ γ'. τιτ. κεφ. ρς'.

σὺ κατ' ἐμοῦ] † Δίλονⁿ⁾ δέ, ὅτι ἐναγόμενος ὑπὸ σοῦ τῆς μανδῆ^{o)} ἐχώρω σοι, ἢ ἔχω κατὰ τοῦ πιπρακότος μοι^{p)} τὸν οἰκέτην ἐξ ἔμπτου· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐνάγομαι, ἐπειδὴ κἀγὼ^{q)} ἔχω ἀγωγῆν. [Sch. g. II. 189.]

* Αἰταιῶν τουτέστιν τὸ διαφέρον, κἂν εἰ συμβαίνει, τοῦτο ὑπερβαίνειν τὸ τίμημα, ὡς περὶ καὶ ἐπὶ τῆς πράσεως γίνεται ὡς τὸ α'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. τοῦ β. τιτ. τοῦ ιθ'. βιβ. τὸ γὰρ διαφέρον ἐπὶ τῆς πράσεως ἀπαιτεῖται, ὡς αὐτὸ τὸ α'. θεμ. αὐτοῦ φησὶν, καὶ τὸ νθ'. αὐτοῦ κεφ. καὶ ξβ'. καὶ ἐπὶ τῆς κομμοδῆται, ὡς βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. γ'. θεμ. β'.

εἰ δὲ ὁ κληροδότης σου] Τίτιος εἶγεν οἰκέτην, Στίχον λεγόμενον. τοῦτον ἐπώλησε Πρίμῳ Σεκοῦνδος. Σεκοῦνδος τελευταῖαν ἐνεστῆσται κληρονομίαν τὸν Τίτιον, τὸν τοῦ Στίχου δεσπότην. ἠδίδευσε Τίτιος τὴν κληρονομίαν. ἄγροισιν ὁ Τίτιος, ἐαυτοῦ τὸν Στίχον εἶναι οἰκέτην, ὑποπεύων δὲ αὐτὸν νερεδιτάριον, ἐντελικτό μοι, τοῦτο γὰρ πωλήσει τὸν οἰκέτην. δεξάμενος ἔγω τὸ μαρδάτιον ἐπώλησα αὐτὸν Μαεβίῳ. μετὰ ταῦτα μαθὼν ὁ Τίτιος, ὅτι αὐτῶ διέφερον ὁ Στίχος, βούλεται κινήσει κατὰ Μαεβίου τὴν ἰν ὄσμ. ἀρνεῖται ταύτην ὁ Μάρκελλος λέγων, ὅτι κινήσιν τὴν ἰν ὄσμ ἐκβλήθησεται τῆ τοῦ δόλου παραγραφῆς. λέγει γὰρ ὁ Μαεβίος· ἰλλ' εἰ μὴ κατὰ δόλον σὸν ἢ πρῶσις ἐγένετο. οὐ ζημιωθῆσεται δὲ τὴν τοῦτου διατίμησιν ὁ Τίτιος, ἀλλὰ κινήσει ἰούσε νερεδιτάριον κατὰ Πρίμου τὴν ἐξ ἔμπτου· εἰ γὰρ εἴχεν Σεκοῦνδος περιῶν ἐπερωτήσας Πρίμου περὶ ἐναγίσεως, εἴπερ τοῦτον τὸν οἰκέτην ἐξεδίκησε Τίτιος ὡς ἴδιον, ἠδύνατο Σεκοῦνδος κινεῖν κατὰ Πρίμου, ἐγκλιόν αὐτῶ, διότι ἀλλότριον αὐτῶ πέπρακεν οἰκέτην. ὅσα τοῖνον ἔμελλε Σεκοῦνδος λαμβάνειν παρὶ Πρίμου διὰ τῆς ἐξ ἔμπτου. ταῦτα ὡς κληρονομος Τίτιος λήγεται διὰ τῆς εἰρημένης ἐξ ἔμπτου.

Κυρίλλου. Ἐἴ τὸν ἄγρον σου νεμομαι, καὶ κατὰ μανδάτιον μου πωλήσης αὐτόν, τὴν μὲν πρῶσιν ἀναγκάζῃ πληρῶσαι, τὸ δὲ τίμημα οὐκ ἀπαιτῶ σε· ἀλλὰ καὶ κινεῖς κατ' ἐμοῦ εἰς τὸ διαφέρον. εἰ δὲ τὸν ἀγοράσαντα παρ' ἐμοῦ τὸν ἄγρον σου κληρονομήσας ἐντελῆ τινί, πωλήσει αὐτόν, τὴν μὲν πρῶσιν εἰ κινεῖς δὲ κατ' ἐμοῦ ἐξ ἔμπτου.

κατὰ τοῦ πωλήσαντος τῷ κληροδότῃ σου] * Ἐκ προσώπου δηλαδὴ τοῦ κληροδοτοῦ· ὁ γὰρ κληρονομος ὁλοκληροῦν διὰδοχος ἐστὶν δικαίου, ὡς βιβ. β. τιτ. γ. κεφ. κδ'.

L. 50. pr. ν'. γ) Ἐὰν ὁ διοικητὴς τῶν πραγμάτων τοῦ ἐγγυητοῦ καταβάλῃ τῷ δανειστῇ, ὥστε καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἐναγόμενον ἐλευθερωῶσαι, ἔχει κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ τὴν περὶ διοικήσεως ἀγωγῆν, κἂν μὴ δεκτὸν ἠγήσεται τοῦτο. καὶ ὁ ἐγγυητὴς ἅμα τῷ^{s)} δεκτὸν ἠγήσασθαι, ἔχει κατὰ τοῦ ἐναγομένου τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆν, κἂν μῆπω τῷ διοικητῇ κατέβαλεν.

vum suum esse, aut plane non aut maioris pretii eum venditurus fuisset.

2) mandatu meo eum vendideris] Recte quis rem suam vendit, quamvis ut alienam, ignorans suam esse, vendiderit: neque errore postea cognito ab emtore eam vindicare potest.

Si quis rem suam alicui mandatu bonae fidei possessoris vendiderit, venditionem rescindere non potest, sed adversus mandatorem mandati actionem habet. Et nota, quando errans dominium transferat: nam hoc loco non spectamus personam venditoris, sed mandatoris. Et quaere lib. 2. tit. 3. cap. 116. them. 2.

Quaere lib. 15. tit. 8. cap. 15. them. 3. quod ne putes obstare: nam inter illud et hoc caput differentia est. Illud enim de eo loquitur, qui rem suam ignorans emit et venditori permisit, ut eam Petro venderet. Ad illud scilicet dominium rei non transfertur: nam aliud est vendere, et aliud alicui vendenti consentire, ut lib. 2. tit. 3. cap. 160.

3) tu adversus me] Certum autem est, si iudicio mandati a te conveniar, me tibi actionem ex emto, quam habeo adversus servi venditorem, praestare debere: nam et ideo convenior, quoniam actionem habeo.

Peto scilicet id, quod interest, licet hoc pretium superet, quemadmodum et in venditione contingit, ut them. 1. cap. 1. tit. 2. lib. 19. Nam in venditione id, quod interest, petitur, ut eodem them. 1. eiusdem tit. et lib. dicitur, et cap. 59. et 62. ibidem. Idem iuris est in commodati iudicio, ut lib. 13. tit. 1. cap. 3. them. 2.

4) quod si is, cui heres extitisti] Titius servum nomine Stichum habebat, quem Secundus Primo venderat. Secundus, cum moreretur, heredem instituit Titium, Stichum dominum. Titius hereditatem adit. Titius ignorans, Stichum suum esse, et servum hereditarium eum esse existimans, mandavit mihi, ut eum venderem. Ego mandatum suscepi et servum Maevium vendidi. Titius, cum postea comperisset, Stichum suum esse, adversus Maevium in rem agere vult. Hanc actionem Marcellus denegat et ait, in rem agentem doli exceptione submoveri. Nam Maevius ait: at si non dolo tuo venditio facta sit. Aestimacione autem servi Titius non privabitur, sed iure hereditario cum Primo ex emtoaget: nam si Secundus, dum in vivis erat, a Primo de evictione stipulatus fuisset, si Titius hunc servum tanquam suum vindicasset, Secundus cum Primo agere ideo potuisset, quod servum alienum vendidisset. Quae igitur Secundus a Primo actione ex emto consecutus fuisset, haec Titius tanquam heres eodem iudicio consequetur.

Cyrolli. Si agrum tuum possideo, tuque mandatu meo eum vendidisti, venditionem quidem implere necesse habes, pretium autem a te non petam: imo mecum tuum, quod interest, nomine ages. Sed si ei, qui fundum tuum a me emerat, heres extitisti et alicui mandasti, ut eum venderet, venditionem quidem mecum autem ages ex emto.

5) adversus eum autem, qui ei, cui heres extitisti, vendidit] Ex persona scilicet testatoris: nam heres successor est in universum ius, ut lib. 2. tit. 3. cap. 24.

L. Si is, qui negotia fideiussoris gerebat¹⁾, ita creditori solvit, ut reum fideiussoremque liberaret, adversus fideiussorem negotiorum gestorum actionem habet, licet hoc ratum non habuerit²⁾. Et fideiussor simul ac ratum habuit, adversus reum mandati actionem habet, licet nondum procuratori solverit.

1) Idem scholium habet Fabr. lit. f. T. II. p. 189. hoc initio: σημειώσαι, ὅτι καλῶς τις κ. τ. λ. m) Deesse videtur τὴν μανδῆται. Lacunae tamen vestigium in Cod. Coisl. non deprehenditur. n) Hoc scholium habet et Fabr. lit. g. T. II, p. 189. o) Fabr. μανδῆται. p) μοι deest apud Fabr. q) Fabr. male οὐκ ἐγὼ. In versione negationem omisit. r) ν'. Fabr. Deest in Cod. Coisl. s) Sic reposui pro τό, quod habent Fabr. et Cod. Coisl.